

WESTMILK

Letnik XIX.

Celovec, petek, 20. november 1964

Štev. 47 (1163)

Ne gre za maščevanje marveč za pravičnost in resnico

»Ali še niste sili maščevanja?« je nekdo vprašal inž. Simona Wiesenthala — lovca na mrtvaške glave, kateri je iz svojega centra na Dunaju razpredel mreže po vsem svetu, da bi izsledil pobegle nacistične zločince in jih — kot pred leti Adolfa Eichmanna — spravil pred sodišče. »Kakšno maščevanje le?« je odgovoril Wiesenthal. »To, kar sem pretrpel v nacističnih koncentracijskih taboriščih, sem že pozabil. Ne bi pa hotel, da bi nemška mladina ne vedela za strahote preteklosti; v šolah, v javnem življenju je vse to že zavito v pajčolan pozabe. Mnogi mladi ljudje v to niti ne verjamejo več; da je bilo to nemogoče. Starejši ljudje pa pravijo: toliko časa je že minilo... In vendar je v interesu same nemške družbe, da iz svojega narodnega telesa izloči krivce tolikšnega pokola. Ni duh po maščevanju tisti, ki me sili k delu; raje določen smisel za pravičnost in resnico.«

Človek, ki se je dolga leta v službi pravičnosti in resnice trudil, da bi nacistične zveri v človeški podobi, ki so zakrile smrt milijonov nedolžnih ljudi, doletela pravična kazen, bo v kratkem postal brez zaposlitve. Toda ne morda zaradi tega, ker bi mu bilo uspešno izslediti že vse nacistične zločince, marveč zato, ker se le-tem enostavno ne bo več treba skrivati pred roko pravice: zahodnonemška vlada je namreč poskrbela, da bodo nacistični vojni zločinci prihodnje leto zastarali. To pomeni, da po 8. maju (v bivši britanski in francoski zasedbeni coni) oziroma 1. juniju 1965 (v bivši ameriški zasedbeni coni) v Zahodni Nemčiji nacističnih zločincev ne bodo mogli več sodnijsko zasledovati, če ni bil proti njim že prej uveden postopek.

Vseh daljnosežnih posledic tozadevnega sklepa zahodnonemške vlade si je le težko predstavljati. Tisoči množičnih morilcev in njihovih pomočnikov bodo ušli zasluženi kazni; vsi tisti, ki so tik po vojni zbežali pred odgovornostjo v tujino, se bodo lahko nemoteno vrnili v Zahodno Nemčijo — kot svobodni ljudje. Še več: ker bodo njihovi zločinski uradni »zastarali«, jim tudi nihče več ne bo smel nekaznovano očitati njihove krvave preteklosti, kajti od tega dne naprej zločinci ne bodo več zločinci; kljub krvavi rokam bodo postali neobremenjeni državljani in sodišča bodo morala bdeti nad nedotakljivostjo njihove »časti«.

V Zahodni Nemčiji so usodni koraki že napravljeni, v Avstriji pristojne oblasti še čakajo, ker hočejo baje najprej preučiti vtis, ki ga bo zahodnonemška odločitev napravila na mednarodno javnost.

Mislimo, da o tem »vtisu« ni nobenega dvoma: v mnogih državah, katerih narodi so nacistični »novi red« občutili na lastni koži, so žrtev nacizma in razne demokratične organizacije dovolj jasno izpovedale svoje mnenje glede zastaranja nacističnih vojnih zločinov; bonško vlado so v zadnjih dneh zasuli s protesti in izrazi ogorčenja. Na naslov Bonna pa so tudi priznani mednarodni strokovnjaki nedvoumno povedali, da zločini, kot jih je zagrešil nacizem, sploh ne zastarajo, pač pa mora država, ki teh zločinov ne kaznuje, računati s tem, da bo v očeh svetovne javnosti zgubila svoj ugled ter utrpela nepopravljivo moralno, politično in tudi gospodarsko škodo — skratka da jo bo svet smatral za državo, ki zavestno ščiti množične morilce.

Če se je zahodnonemška vlada kljub temu odločila, da roka za zasledovanje zločinov iz druge svetovne vojne ne bo podaljšala, je s tem samo potrdila pravilnost že doslej razširjenega mnenja o njenem odnosu do vprašanja nacističnih zločinov in njihovih krivcev. Značilno karakteristiko tega odnosa pa je v zvezi s sedanjo odločitvijo Bonna podal tudi znani ameriški pravnik Kempner (na nürnberškem procesu je bil namestnik glavnega tožilca — op. ured.), ki je dejal, da je pri procesih, kateri so se v povojnih letih odvijali pred zavezniškimi sodišči, v glavnem šlo le za »majhne ribe«, medtem ko proti številnim velikim zločincem in množičnim morilcem niti postopka niso uvedli in bodo le-ti prihodnje leto Zahodno Nemčijo naravnost preplavili, ne da bi se jim bilo treba bati zasledovanja ali kazni.

Po odločitvi, ki je padla v Zahodni Nemčiji, zdaj tudi avstrijska javnost z največjim zanimanjem pričakuje, kako se bodo odločile pristojne oblasti v naši državi. Avstrija, ki je bila uradno priznana kot prva žrtev nacistično-nemškega imperializma, ima še možnost, da sledi klicu človečnosti: ob ogromnih žrt-

Velika in globoka nesoglasja na Zahodu

Zadnje dni se je bolj kot kdajkoli prej pokazalo, na kako trhljih temeljih je zgrajena tako imenovana atlantska skupnost zahodnih držav. Že pri obravnavanju gospodarskih vprašanj v zvezi s Kennedyjevo rundo in še posebno med razpravami o multilateralni atomski sili NATO so se pokazala velika in globoka nesoglasja, ki se ne omejujejo na več ali manj nebitvene stvari, marveč prihajajo do izraza zlasti pri najvažnejših problemih, od katerih je v veliki meri odvisna bodoča usoda tega zavezništva. Čeprav so vsi »prepričani o nujnosti tega zavezništva«, kakor je dejal glavni tajnik NATO Brosio, morajo hkrati le priznati, da obstajajo »glede najvažnejših vprašanj velika in globoka nesoglasja«.

Razprave o ustanovitvi multilateralne atomske sile Atlantskega pakta so znova postavile v ospredje vprašanje, kako najti rešitev, da bi bili zadovoljni tako v Washingtonu, od koder prihaja pobuda za takšno organizacijo, kakor tudi v Evropi, kjer se vedno bolj krepi nasprotovanje kakršnikoli odvisnosti od Amerike. Najprej je bil zagovornik samostojne »evropske« politike le francoski predsednik de Gaulle, ki se je zato tudi odločil za lastno atomsko oborožitev Francije; pozneje se je njegovemu mnenju pridružila še Belgija, na sedanjem zasedanju pa je prešla v nasprotni tabor tudi še Nizozemska, katere zastopnik je jasno povedal, da bodo nesoglasja v NATO le še naraščala, dokler ne bo popolnoma jasno, kdo naj bi nadzoroval skupno atomsko silo.

V tej zvezi pa se je znova pojavila tudi bojazen, da bi preko multilateralne atomske sile prišla do atomskega orožja tudi Zahodna Nemčija. Na to nevarnost so do-

glej opozarjale samo vzhodne države s Sovjetsko zvezo na čelu, zdaj pa so jo spoznali tudi na Zahodu in je nizozemski zastopnik svoje pomisleke utemeljil ravno z mnenjem, da bi se z ustanovitvijo multilateralne atomske sile število »atomskih držav« še povečalo, medtem ko je francoski predstavnik dejal, da bi morala Zahodna Nemčija v tem primeru dokončno pokopati svoje upe na zopetno združitve in bi poleg tega izzvala nevarnost, da tudi na Vzhodu ustanovijo skupno atomsko silo.

Sovjetska zveza je v zvezi z načrti o večstranski jedrski sili NATO znova izjavila, da odločno nasprotuje temu načrtu in da bo po potrebi skupaj z zaveznicami temu primerno ravnala. V tozadevni izjavi je rečeno, da bo Sovjetska zveza napravila ustrezne korake za svojo varnost in varnost svojih prijateljev in zaveznikov, češ: uresničenje večstranske jedrske sile NATO bi prizadelo evropsko varnost, s čimer bi se še bolj razširila tekma v jedrskem oboroževanju.

Pokrajinske volitve na južnem Tirolskem

V avtonomni deželi Trentino-Gornje Padižje, v katero spada tudi bocienska pokrajina (Južna Tirolska), so bile zadnje nedelje volitve v pokrajinska sveta bocienske in trentinske pokrajine, ki skupaj tvorita deželni svet avtonomne dežele. Volitve so bile zanimive predvsem zaradi tega, ker je južnotirolska stranka SVP stala pred preizkušnjo, ali ji bo tudi po razcepitvi uspelo ohraniti dv tretjinsko večino v bocianskem pokrajinskem svetu.

Izid volitev v tej pokrajini kaže, da je SVP sicer pridobila na glasovih (od 132.346 se je povzpela na 134.172 glasov), toda dosedanjo dv tretjinsko večino je zgubila: enkrat zaradi

povečanja števila mandatov od 22 na 25, od katerih jih ima zdaj 16, drugi pa vsled odcepitve tako imenovane liste »Tirolska domovina«, ki je dobila 5265 glasov in 1 mandat. SVP je manjkalo le nekaj 2000 glasov do 17. mandata in s tem do dosedanje večine. Ostale stranke so v tej pokrajini dobile: krščanski demokrati 29.593 glasov (prej 30.277) in 3 mandate, neofašisti 13.580 (prej 14.687) glasov in 1 mandat, socialisti 11.777 (prej 12 tisoč 217) glasov in 1 mandat, socialdemokrati 8358 (prej 7544) glasov in 1 mandat, komunisti 8050 (prej 6514) glasov in 1 mandat ter liberalci 5444 (prej 2839) glasov in 1 mandat; ostalim manjšim skupinam ni uspelo dobiti mandatov.

V novem deželnem svetu avtonomne dežele Trentino-Gornje Padižje so krščanski demokrati sicer zgubili 1 mandat, vendar jih bodo še vedno imeli 19 nasproti 17, kolikor si jih je priporila stranka južnih Tirolcev.

Bistvenih sprememb pri volitvah torej ni bilo in tolmačijo njihov izid kot priznanje vladni politiki, ki skuša ustvariti vedno boljše odnose med narodnostnimi skupinami.

Primer nacističnega zločinca Novaka jasno kaže, da nacistični zločini ne smejo zastarati

Na Dunaju se je v ponedeljek začela obravnava proti 51-letnemu Franzu Novaku, najožjemu sodelavcu krvnika Eichmanna. Novak — »desna roka Eichmanna« — je obtožen, da je organiziral Transporte Židov iz raznih evropskih držav v nacistična koncentracijska taborišča in tako neposredno sodeloval pri »dokončni rešitvi« židovskega vprašanja, v okviru katere je bilo umorjenih več milijonov Židov. Obravnava bo po vsej verjetnosti trajala več tednov in je pričakovati, da bo sodišče ob koncu izreklo primerno kazen, čeprav se skuša Novak — kakor doslej vsi nacistični zločinci, v kolikor so se znašli pred sodiščem — delati nedolžnega, češ da je bil le uradnik najnižje stopnje in da kot tak sploh ni vedel, kaj se dogaja v koncentracijskih taboriščih.

Obravnava vpada ravno v čas, ko gre za odločitev, ali naj nacistični zločini po poteku dvajsetletnega roka zastarajo, kar bi pomenilo, da od prihodnjega leta dalje nacističnih zločincev sploh ne bi mogli več zasledovati. Primer Novaka jasno kaže, kakšne posledice bi imelo zastaranje teh zločinov: čeprav eden največjih zločincev, je Novak lahko več let pod svojim pravim imenom živel na Dunaju, ne da bi se oblasti zanimalo za njegovo preteklost. Aretiran je bil šele na podlagi zahodnonemške tiralice, glavni material za sedanjo obtožbo pa je postal znan šele na Eichmannovem procesu v Jeruzalemu.

Takih in podobnih Novakov pa nedvomno živi še več; njihove roke so omadeževane z množičnimi umori in vendar še niso prišli pred sodišče, kjer bi se morali zagovarjati za svoje zločine. Ravno te dni je bila objavljena vest, da je bil žandarmerski major Gerulf Mayer, vodja žandarmerskega oddelka v Lipnici (Leibnitz) na Štajerskem, v zvezi z nacističnimi zločini na Poljskem odstavljen s svojega službenega položaja in je bila proti njemu uvedena preiskava. In koliko je podobnih primerov, v katerih še nihče ni poskrbel za razkrinkanje bivših zločincev.

Prihodnje leto pa naj bi nacistični zločini zastarali in številni množični morilci bi ušli zasluženi kazni!

Mladina mora spoznati resnico o nacizmu

Okoli 3000 članov sindikalne mladine iz vseh delov Avstrije je zadnje nedelje obiskalo bivše nacistično koncentracijsko taborišče Mauthausen, kjer so mladi sindikalisti na kraju strašnih zločinov izpričali svojo pripadnost k demokraciji in republiki.

Zbrani mladini je govoril bivši minister Maisel, ki je bil tudi sam interniran v Mauthausenu. Prikladal je v spomin strašna leta nacističnega nasilja in poudaril, da mora današnja mladina spoznati resnico o nacizmu, ker le tako bo znala spoštovati ogromne žrtve, doprinešene v boju proti fašistični diktaturi, prav tako pa tudi pravilno ceniti dobrine, priborjene v tem boju: svobodo in demokracijo.

Ob plošči, ki spominja in opominja na številne žrtve tega taborišča, so zastopniki mladine položili vence.

Strašne poplave so opustošile Južni Vietnam

Srednji del Južnega Vietnama so zajele katastrofalne poplave, pri katerih je po dosedanjih podatkih zgubilo življenje šest do deset tisoč ljudi. Hudourni voda se je razbesnela po dveh tajfunih, ki sta divjala na tem področju, in je zalila na stotine vasi. V prizadetih krajih je na stotisoče prebivalcev zgubilo streho in vse premoženje, poleg tega pa grozijo težko preizkušnemu prebivalstvu lakota in epidemije, kajti v mnogih krajih, ki so jih zajele najhujše poplave, kar jih sploh pomnijo, zaradi slabega vremena in visokih voda reševalnih akcij sploh niso mogli razviti.

V zadnjih dneh se je voda v številnih vaseh začela umikati in prebivalci, ki so prej zbežali pred poplavo, se spet vračajo v svoje domače kraje, kjer jih čaka nepopisno opustošenje. Ljudi, ki so že prej živeli v revščini in pomanjkanju, so vsled katastrofe zgubili še zadnje imetje in so zdaj dobesedno navezani na pomoč, ki jim jo bodo nudili drugi.

Mednarodna liga Rdečega križa v Ženevi je na vse organizacije Rdečega križa širom po svetu naslovila nujen poziv za pomoč prizadetemu prebivalstvu Južnega Vietnama. Mnoge države so temu pozivu že sledile in v zadnjih dneh so začele prihajati v težko preizkušene kraje prve pomoči: hrane, zdravil, obleke in drugih potrebščin. Kakor pred nedavnim Zagreb, je v teh dneh Južni Vietnam v središču široke zasnove pomožne akcije, v kateri se v dejanjih manifestira mednarodna solidarnost.

Pomoč državam v razvoju

Težavni položaj držav v razvoju in odpravljanje težav, ki ovirajo njihov izvoz, sta bili osrednji vprašanji na letošnji zaključni konferenci Združenih narodov o trgovini in razvoju. Še pred tem je bil maja 1963 v okviru GATT sprejet program akcije, katere izvajanje naj bi olajšalo dostop na trge industrijskih držav. Tega programa niso sprejele vse

Sporazum o naftovodu Trst—Koroška—Dunaj

Po dolgotrajnih pogajanjih se je italijanski državni konzern mineralnih olj ENI sporazumel z drugimi mednarodnimi družbami za mineralna olja o gradnji naftnega daljnovoza iz Trsta v Ingolstadt v Zahodni Nemčiji. Od tega daljnovoza je predviden tudi 350 km dolg odcep na Dunaj, ki bo tekkel skozi Koroško.

S tem stopa v odločilno fazo tudi vprašanje ustanovitve petrokemične industrije na južnem Koroškem, ki jo je ob priložnosti svojega proračunskega govora v koroškem deželnem zboru zahteval namestnik deželnega glavarja Hans Sima od poddržavljenega podjetja Avstrijske uprave mineralnih olj.

industrijske države ali pa ga niso sprejele v celoti. Ne glede na to pa je ostal za GATT podlaga njegove aktivnosti za razvoj izvoza iz držav v razvoju. Večino programa je sprejela tudi svetovna ekonomska konferenca, kar je podprlo tudi njegovo izvajanje v okviru GATT.

Uspehi pretekelega leta pa ne vzbujajo dosti upanja. Ne dajejo vtisa, da so industrijske razvite države vložile večja prizadevanja v izvajanje ciljev, ki jih zastavlja program. Med zadnjimi poročili sekretariata GATT so vselej najbolj zanimiva tista, ki se nanašajo na Ameriko in na države EGS.

Zanimivo je, da Amerika še nadalje vse povezuje s pogajanjimi med Kennedyjevo rundo (carinske trgovinske pogajanja v GATT), čeprav predvideva program akcije na strani industrijsko razvitih držav in celo izrecno poudarja, da je treba začeti z izpolnjevanjem programa, ne da bi čakali na carinsko trgovinske pogajanja v Kennedyjevi rundi. Sporočilo Amerike poudarja, da so možnosti, ki so na razpolago tudi razen pogajanj v okviru Kennedyjeve runde, dokaj omejene, in sicer zato, ker so omejitve, ki bi prizadele uvoz iz držav v razvoju, relativno minimalne. Med izdelki, ki jih je GATT že spoznal za pomembne za izvoz držav v razvoju, je v Ameriki kvantitativno omejen samo uvoz sladkorja in bombažnih odpadkov, medtem ko približno tretjina teh izdelkov ni podvržena plačilu carine.

Sicer iz poročila GATT ni razvidno, za katere izdelke gre in kakšen je njihov pomen v ameriškem izvozu. Izdelek, za katerega izvoz so zainteresirane države v razvoju, je namreč tudi bombažni tekstil. Za takšnega ga je označil GATT. Vendar uvoz bombažnega tekstila ne le da ni podvržen relativno visokim carinam, temveč ga ukrepi, ki so bili sprejeti v zadnjem času, še količinsko omejujejo.

Države EGS so s 1. januarjem 1964 ukinile carino na čaj in tropski les, vendar so kljub znižanju obdržale relativno visoko carino na kavo in kakao v zrnu. Tako znaša skupna carinska tarifa za kavo po znižanju 9,6, za kakao v zrnu pa 5,4 %. Program akcije GATT pa predvideva ukinitve carine na čaj, kavo, kakao in tropski les — kjer je to mogoče — do konca leta 1963. EGS je med temi izdelki ukinila carino na tiste vrste blaga, ki so v njenem uvozu iz držav v razvoju manjšega pomena, obdržala pa je carine na uvoz izdelkov, katerih pomen je neprimerno večji.

Leta 1963 je EGS uvozila čaja, kave v zrnu in tropskega lesa v skupni vrednosti 857 milijonov dolarjev. Vendar je od tega odpadlo na izdelke, za katere je ukinjena carina, samo 19 % (na čaj samo 3 %), medtem ko so carine na izdelke, ki so pomenili 89 % vrednosti uvoza, ostale, in sicer višje na kavo, na katero je odpadlo 60 % uvoza. Seveda tu odpade motiv o zaščiti domače proizvodnje, ker nobena država članic EGS nima lastne proizvodnje kave niti kakava. Gre v bistvu za vpliv na potrošnjo, s tem pa tudi na obseg uvoza, na fiskalne razloge in predvsem za takotiko do pridruženih afriških držav, ki izvažajo kavo in kakao. Prednost, ki se jim tako nudi na trgu EGS v primerjavi z drugimi iz-

Vlada hoče povečati udeležbo države na akcijskih družbah

V avstrijskem gospodarstvu so akcijske družbe najvažnejša oblika gospodarskih podjetij. Najbolj so akcijske družbe zastopane v industriji. Od okroglo 24 milijard šilingov nominalnega kapitala, ki ga je 31. decembra 1963 posedovalo 516 avstrijskih družb, je po analizi inštituta za porabna socialna in gospodarska raziskovanja odpadlo 83,3 odstotka na industrijska podjetja. Na banke in zavarovalnice je odpadlo 8 %, na trgovino in promet 5,9 % in na turistična podjetja 1,9 % nominalnega kapitala akcijskih družb.

V svoji študiji „Državni delež na avstrijskem gospodarstvu“ ugotavlja isti inštitut, da so bile republika Avstrija ter njene zvezne dežele in občine 31. decembra 1963 udeležene na 276 akcijskih družbah. V tem času so obvladale 83 akcijskih družb s 14,1 milijarde šilingov nominalnega kapitala, medtem ko so s svojo udeležbo kontrolirale nadaljnjih 82 akcijskih družb, ki so izkazovale 2,8 milijarde šilingov nominalnega kapitala. Skupno torej država, zvezne dežele in občine obvladajo in kontrolirajo 30 % delujočih akcijskih družb, ki posedujejo skupno 70 % nominalnega akcijskega kapitala.

V času od 1. julija 1961 do 31. decembra 1963 se je v Avstriji število akcijskih družb povečalo za pičlih 5 %, njihov nominalni kapital pa je narasel za 10 %. Omenjena študija žal ne daje pregleda, kako se je v tem času razvijala udeležba države, zveznih dežel in občin na akcijskem kapitalu, ki dolje ni naraščala, marveč le nazadovala na račun udeležbe inozemskega in domačega privatnega kapitala. Leta 1951 je udeležba javne roke na akcijskih družbah znašala še 75 %. Do leta 1961 se je zmanjšala na 54,1 %. Skladno s tem je naraščala udeležba domačega privatnega in inozemskega kapitala, slednjega od 9,8 % leta 1953 na 13,5 % leta 1961.

Avstrijska vlada se sedaj prizadeva za večjo udeležbo na akcijskih družbah. Iz osnutka državnega proračuna za leto 1965 je razvidno, da hoče vlada delež države na akcijskih družbah povečati za 546 milijonov šilingov. Na industrijo bi pri tem odpadlo 133, na elektrogospodarstvo pa 298 milijonov šilingov.

Atomske elektrarne naglo rastejo

Po svetu je že 73 atomskih elektrarn v pogonu ali gradnji. 25 od teh ima Amerika, 15 Velika Britanija in 9 Francija. Za Sovjetsko zvezo sodijo, da ima 5 atomskih elektrarn.

Atomske elektrarne gradita tudi Italija in Zahodna Nemčija. Slednja je pričela o gradnji atomskih elektrarn resno razmišljati leta 1959. Za njihov razvoj je dala vlada do leta 1963 na razpolago 160 milijonov mark, kar odgovarja celotnemu prispevku nemške vlade za razvoj industrije v tem času. V primerjavi s sredstvi, ki jih za razvoj atomskih elektrarn vlagajo Amerika, Velika Britanija in Francija, so vendar ta sredstva še zelo nizka. Kljub temu pa imajo v Nemčiji v gradnji in izgrajenih že 14 preizkusnih reaktorjev. V Obriheimu gradijo elektrarno z reaktorjem na težko vodo, ki bo leta 1968 proizvajala električno energijo za potrebe industrijskega mesta s 600.000 prebivalci.

Avstrijska darila za otroke v Skopju

Da svet še vedno navdaja skrb za pomoč prebivalstvu Skopja, je pokazal spet petek minulega tedna. Ta dan je pripeljal tovornjak z Dunaja za novi otroški dom „11. oktober“ drugo pošiljko lepega darila kolektiva in bralcev osrednjega glasila Socialistične stranke Avstrije „Arbeiterzeitung“: 200 postelj, blazin, odej, prešitih odej, rjuh in drugega blaga, nadalje dva hladilnika, električno peč za kuhanje za kakšnih 400 oseb, 4 pralne stroje, stroj za likanje perila, 4 šivalne stroje in razno drugo kuhinjsko opremo in potreščine.

Novi otroški dom „11. oktober“ je bil zgrajen letos v neposredni bližini mesta. Dom bodo svečano odprli na Dan republike, 29. novembra 1964. Večji del inventarja za ta dom je uprava sprejela v obliki daril iz Avstrije.

Ko je prispelo drugo darilo kolektiva in bralcev „Arbeiterzeitung“ v novi otroški dom v Skopju, ki sta ga pripeljala taista šoferja ki sta po hudem potresu lani 26. julija pripeljala na kraj katastrofe prvo pomoč iz Avstrije je bila v domu prijetna svečanost s številnimi izrazi zahvale za prijateljsko pomoč in naklonjenost ter za dalekosežno solidarnost z žrtvami te katastrofe.

Rekordna industrijska proizvodnja v Sloveniji

Slovenija je v mesecu oktobru dosegla svojo najvišjo mesečno industrijsko proizvodnjo. Kljub temu, da je nekaterim podjetjem v oktobru pričelo primanjkovati električ-

vozniki iz Afrike, Azije in Latinske Amerike, je v bistvu glavna razlaga za njihovo pridružitve k EGS.

Poleg teh skupnih ukrepov je Francija liberalizirala uvoz nekaterih izdelkov, ki so zanimivi za države v razvoju. To so predvsem cement, bombažno predivo, predivo in sukanec iz umetnih in sintetičnih vlaken, sukanec iz česane in kardirane volne, nekateri generatorji in električni motorji in drugo. Zahodna Nemčija je svojo državno tarifo znižala na raven skupne tarife za sušeno sadje. Prav tako je sklenila od 1. julija 1964 znižati carine za nekatere izdelke, da bi jih čim prej spravila na raven skupne carinske tarife. Gre za konzervirano sadje, sadne sokove, ribje konzerve, sukanec iz jute in za jutaste vreče, superfosfate in drugo. Od 3. junija 1964 je liberaliziran uvoz govejih kož, od 1. junija 1964 pa uvoz jutastih vreč.

Od drugih sporočil, ki jih je sekretariat GATT objavil v avgustu, je zanimivo sporočilo Češkoslovaške, ki ne govori samo o preteklosti, temveč predvideva tudi nekatere načrte v zvezi s povečanjem uvoza iz držav v razvoju. Češkoslovaška je ukinila uvozne carine za kakao v zrnu, kavo, čaj, tobak, riž, oljnice, nekatere vrste povrtnin, meso, ribje konzerve, sadje in druge živilske izdelke, nadalje za sovine, bombažno prejo, sukanec iz jute, usnje in za avtomobilske gume. To liberalizacijo spremlja vrsta ukrepov, ki naj bi privledli do povečanja uvoza iz držav v razvoju. Računajo, da bo leta 1970 sedanja raven uvoza podvojena in da bo dosegla približno 900 milijonov dolarjev.

ne energije je bila skupna industrijska proizvodnja za 7,4 % višja kot v lanskem oktobru in za 19,4 % višja od lanskega mesečnega povprečja. Zlasti visoka je bila proizvodnja v elektroindustriji in v kovinski industriji. V prvi je bila za 35, v drugi pa za 23 % nad lanskim povprečjem. Viden porast proizvodnje so dosegle tudi tekstilna, usnjarska, obutvena in papirna industrija, ki so se zadnje čase močneje usmerile na izvoz. Presenetljivo visoka pa je bila proizvodnja v gumarski industriji, ki je lanske povprečje prekosila septembra za 37 % in oktobra celo za 42 %.

Največje svetovne banke

Na svetu so 103 banke, katerih vrednost hramilnih vlog presega vrednost milijarde dolarjev. Tri od teh bank imajo nad 10 milijard dolarjev hranilnih vlog. To so Bank of America, Chase Manhattan Bank in First National City, ki imajo skupno shranjenega 24 milijard dolarjev premoženja. Vse tri banke imajo svoj sedež v Ameriki.

Od omenjenih 103 bank, katerih hranilne vloge presegajo vrednost 1 milijarde dolarjev, jih je 31 v Ameriki, 17 na Japonskem, 11 v Veliki Britaniji, 10 v Zahodni Nemčiji, 9 v Italiji, 5 v Kanadi, po 4 v Franciji in Švici, 3 v Belgiji, po 2 v Španiji in na Švedskem in po 1 v Braziliji, Avstraliji, Indiji, na Nizozemskem in v Hong Kongu. 99 teh bank je koncentriranih na 11 razvitih držav in le 4 so v državah v razvoju, od tega 2 v Španiji.

POŠIROKEM SVETU

LONDON. — Novi predsednik britanske vlade Harold Wilson namerava prihodnji mesec obiskati ameriškega predsednika Johnsona; obisk v Washingtonu je predviden za 7. december. Prav tako pa je Wilson po vseh iz Londona predlagal sesanek tudi novemu predsedniku sovjetske vlade Kosiginu, katerega bi obiskal v zadnjem tednu decembra.

MOSKVA. — V Moskvi je bila te dni mednarodna konferenca, na kateri so proučili možnosti za razširitev trgovine med Vzhodom in Zahodom. Na konferenci je bila posebno močno zastopana Amerika, ki je poslala kar 92 gospodarstvenikov; prav tako pa so se udeležili tudi predstavniki gospodarskih podjetij iz Anglije, Francije in Italije. Udeleženci konference so se posvetovali z najvišjimi sovjetskimi funkcionarji.

PRAGA. — Češkoslovaška ljudska skupščina je na rednih predsedniških volitvah, ki so vsakič sedem let, znova izvolila za predsednika Češkoslovaške Antonína Novotného, kateri je na tem položaju že od leta 1957. Poleg tega je Novotný zdaj že celih enajst let prvi sekretar CK KP Češkoslovaške.

NEW YORK. — Ameriški obrambni minister Dean Rusk je izjavil, da bi bilo treba v kakršenkoli program razorožitve v svetovnem merilu pritegniti tudi LR Kitajsko, vendar pa takšni razgovori še niso v načrtu. Amerika je imela že več let na bilateralnih razgovorih s Pekingom priliko, da razpravlja o razorožitvenih problemih, vendar je po mnenju ameriške vlade Kitajska pokazala zelo malo zanimanja za to stvar.

LUSAKA. — Odkar je britanska vlada sporočila, da nasprotuje enostranski razglasitvi neodvisnosti Južne Rodezije in da bo smatrala za „odkrit upor“, če bo bela rasistična vlada pod vodstvom Smitha to kljub temu storila, je med kolonisti zavladala velika negotovost. Prisilenci sami priznavajo, da je žel Smith predaleč in se zdaj bojijo, da ulegne vsak hip izbruhni prava revolucija. Po podatkih afriške ljudske unije Zimbabve zapusti vsak teden Južno Rodezijo po več tisoč belih prisilencev, ki odhajajo v Južnoafriško republiko, kjer jim Verwoerdov rasistični režim obeta donosne zaposlitve in razne druge privilegije.

LIMA. — Peruska vlada je sporočila, da bo 56.000 kmečkih družin do konca leta dobilo 175.000 hektarov plodne zemlje, poleg tega pa bo vlada tem družinam dala tudi tehnično pomoč v znesku dobrih 18 milijonov dolarjev. To je doslej najpomembnejši ukrep vlade predsednika Belaunde Terryja pri izvajanju zakona o agrarni reformi, katerega je kongres sprejel pred štirimi meseci. Ker je bil sedanji položaj peruanskega podeželja zares nevzdržen, imajo izvedbo agrarne reforme za poglavitno nacionalno nalogo. Vendar pa zakon o agrarni reformi ne velja za plantaže bombaža in sladkornega trsa, ki sestavljajo najbogatejše površine, zaradi česar napredne sile očitajo vladi, da popušta pred pritiskom veleposelstnikov in konservativnih desničarskih sil.

ADIS ABEBA. — Med konferenco v Adisu Abebi o letalskem prometu v Afriki, katere so se udeležili predstavniki 24 držav, je elipski minister za javna dela in komunikacije predlagal, naj bi ustanovili enotno letalsko družbo za vse afriške države.

MOSKVA. — Sodeč po nekaterih govorih iz lokalnih virov so se sovjetski in kitajski voditelji na nedavnih razgovorih v Moskvi sporazumeli, da se bodo kitajsko-sovjetski paritski razgovori v začetku prihodnjega leta nadaljevali v Peking. Sestanek naj ne bi bil na najvišji ravni, za cilj pa naj bi imel zmanjšanje napetosti v medsebojnih odnosih.

KAIRO. — Osvobodilna fronta okupiranih arabskih področij Al Masa in Mosbr je poslala predsedniku britanske vlade Wilsonu brzojavko, v kateri zahteva neodvisnost arabskega juga, pravico do samoodločbe in ukinitve tamkajšnjih britanskih vojaških oporišč.

LIMA. — Na medameriškem kongresu stanovanjskih skupnosti so ugotovili, da je stanovanjska kriza trenutno eden največjih socialnih problemov Latinske Amerike. V Latinski Ameriki namreč primanjkuje zdaj 80 milijonov stanovanj, naraščanje prebivalstva in dotrajnost sedanjega stanovanjskega fonda pa zahtevata gradnjo več kot 5 milijonov stanovanj na leto.

NEW YORK. — Za Kambodžo, ki je podobno zahtevalo predložiti že prejšnji mesec, so zdaj štiri afriške države — Alžirija, Kongo (Brazzaville), Ovinjeja in Mali — predlagale, naj bi na dnevni red XIX. zasedanja Generalne skupščine OZN prišlo tudi vprašanje kitajskega zastopstva v svetovni organizaciji.

BEJRUT. — Novi saudski vladar kralj Fejsal je svoje vladanje začel s tem, da hoče uvesti red na področju financ. V novem proračunu so močno zmanjšani izdatki za vzdrževanje saudskega dvora, ki znašajo samo 2,6 milijona rialov ali kakih 600.000 dolarjev, kar je približno stokrat manj kot za časa kralja Sauda. Glavni poudarek v novem proračunu je na gospodarskih problemih.

BEOGRAD. — Zvezni izvršni svet je prejšnji teden sprejel več predpisov, ki bodo prispevali k normalizaciji življenja na območjih Slovenije in Hrvaške, ki so jih prizadele nedavne poplave.

LIZBONA. — Portugalske oblasti so spel obsodile več oseb na zaporne kazni, češ da so se bavili s „subverzivno dejavnostjo“ in da so bili člani komunistične partije.

AMSTERDAM. — Nizozemski odbor bivših zapornikov v Osvietcu je poslal zahodnonemškemu kanclerju Erhardu brzojavko, v kateri izraža ogorčenje sprčo odločitve zahodnonemške vlade, da bodo zastarali zločini, ki so jih zagreli nacisti v drugi svetovni vojni.

ZAGREB. — V Zagreb še vedno prihaja najrazličnejša pomoč iz vseh krajev Jugoslavije in iz številnih drugih držav, namenjena žrtvam nedavnih poplav. Predsednik mestne skupščine Pero Pirker pa je izjavil, da bo Zagreb prihodnje leto dobil 10.000 novih stanovanj, s katerimi bo mogoče skoraj povsem odstraniti posledice poplave, ki je zadnje dni oktobra hudo prizadela mesto.

ATLANTA. — Voditelj sedmih velikih ameriških organizacij, ki se bojujejo za enake državljanske pravice v Ameriki, so ponudili predsedniku Johnsonu pomoč pri izvajanju zakona o državljanjskih pravicah in programa boja proti revščini.

Pet let dvojezičnih šol v Prekmurju

Na podlagi zakona o manjšinskih šolah v Sloveniji je bil na območju Prekmurja, kjer živi poleg Slovencev madžarska narodnostna manjšina, v šolskem letu 1959-60 uveden dvojezični pouk. Prehod od prejšnjega deljenega slovenskega in madžarskega šolstva na skupne dvojezične šole poteka postopoma, tako da se dvojezični pouk od leta do leta razširi na nadaljnji razred vsake posamezne šole. V zadnjem šolskem letu, torej v petem letu dvojezičnega pouka, je preosnova zajela prvih pet razredov, poleg tega pa je bilo na omenjenem območju tudi nekaj popolnih osemletnih osnovnih šol z dvojezičnim poukom. Ob peti obletnici dvojezičnega pouka v Prekmurju je predsednik okrajne komisije za narodnostna vprašanja Franc Šebjanič objavil posebno poročilo o dvojezičnih šolah v Prekmurju, iz katere povzemamo tudi naslednje podatke.

Območje dvojezičnega šolstva je povsem skladno z narodnostno mešanim predelom, ki ga sestavlja obmejna pas vzdolž slovensko-madžarske meje. To območje naseljuje okrog 10.000 občanov madžarske narodnosti in blizu 8500 Slovencev. Osnovne šole

le na dvojezičnem območju Prekmurja je v šolskem letu 1963-64 obiskovalo 2861 učencev obeh narodnosti ali 1440 otrok madžarske in 1321 otrok slovenske narodnosti. Od tega je 1916 učencev obeh narodnosti ali okrog 76 % vseh všolanih otrok tega območja obiskovalo dvojezični pouk (kakor smo že povedali, se prehod na dvojezični pouk izvaja postopoma), medtem ko so bili ostali učenci višjih razredov še deležni deljenega pouka v slovenskem ali madžarskem jeziku.

Dvojezične šole so razdeljene na dve občini: v občini Lendava jih je bilo v zadnjem šolskem letu 10 s skupno 2217 učenci (1201 madžarskih in 1016 slovenskih) in v občini Murska Sobota 6 s 644 učenci (239 madžarskih in 405 slovenskih). Za učence dvojezičnih šol so bili izdani posebni učbeniki, poleg tega pa imajo dvojezične šole na razpolago tudi bogate šolske knjižnice s knjigami v obeh jezikih. Po nepopolnih podatkih so imele te knjižnice v šolskem letu 1963-64 na razpolago 3750 knjig v madžarskem in 5588 knjig v slovenskem jeziku, medtem ko so imele strokovne knjižnice za učitelje dvojezičnih šol nad 5000 knjig v obeh jezikih.

Na dvojezičnih šolah so v veljavi posebni učni načrti, katerih temeljne naloge določajo:

- učenci obeh narodnosti bi naj obvladali usšno in pisмено izražanje v obeh jezikih;
- seznanili bi se naj z najvažnejšimi deli ljudske in umetne književnosti obeh narodov;
- v učencih bi se naj vzbujala ljubezen in spoštovanje do občanov druge narodnosti in naj bi se razvijala volja za sodelovanje na gospodarskem, kulturnem in političnem področju.

Slovenski in madžarski jezik se poučuje po 4 ure na teden, ves ostali pouk pa je dvojezičen, in sicer enako število ur v slovensčini in madžarščini.

Petletne izkušnje dvojezičnega pouka v Prekmurju nazorno govorijo o velikem vzgojnem pomenu tovrstnega izobraževanja na narodnostno mešanem območju. Dvojezični pouk bistveno prispeva k poglabljanju bratstva in enotnosti občanov obeh narodnosti in je praksa prvih let v celoti potrdila predvidevanje, da se bodo učenci dveh različnih narodnosti v razme-

rah skupnega življenja in dela v dvojezičnih šolah medsebojno bolj zblížali, kot če bi bili v ločenih, nacionalno strnjenih oddelkih. Predvsem pa primer prekmurskih dvojezičnih šol prepričljivo dokazuje, da kvaliteta pridobljenega znanja v ničemer ne zaostaja za tisto na enojezičnih šolah.

Dejavnost dvojezičnih šol nujno terja strokovno posebej izobražen kader. V zadnjem šolskem letu je bilo na teh šolah zaposlenih 104 učiteljev, ki so bili deležni strokovnega izpopolnjevanja, poleg tega pa je poskrbljeno tudi za vzgojo novih učnih moči. V Murski Soboti deluje učiteljske, na katerem je trenutno okoli 50 dijakov madžarske in slovenske narodnosti, približno tretjina že zaposlenih učiteljev dvojezičnih šol pa je vključenih v redno študijsko izpopolnjevanje v okviru pedagoške akademije v Mariboru.

Mimo tega se prizadevajo za medsebojno zblížanje otrok obeh narodnosti že v predšolski dobi in je pri tem posebno pomembno uvajanje dvojezičnosti v predšolske ustanove jezikovno mešanega območja. Doslej so v Prekmurju delovali trije dvojezični otroški vrtci, z izgradnjo novih predšolskih objektov pa se bo to število še povečalo in zajelo vse večje kraje z narodnostno mešanim življenjem.

Za čim uspešnejši razvoj dvojezičnega šolstva skrbijo pristojne ustanove od občinskih mimo okrajnih do republiških forumov, ki v te namene vlagajo tudi velika

Dijaki Državne gimnazije za Slovence v Celovcu uprizarjo na praznik 8. decembra in v nedeljo 13. decembra 1964 ob 14. uri ob sodelovanju gledališkega orkestra opereto

Miklavž prihaja

v Mestnem gledališču v Celovcu.
Vstopnice dobite v šolski pisarni.

denarna sredstva. Samo iz republiških sredstev je bilo za razvoj dvojezičnega šolstva v Prekmurju doslej namenjenih 325 milijonov dinarjev, kar vsekakor pomeni izdatno materialno pomoč šolstvu narodnostno mešanih krajev.

Ob takem razvoju je avtor omenjenega poročila ob petletnici dvojezičnega šolstva v Prekmurju upravičeno ugotovil: „Če imamo enakovredno uvedbo madžarskega in slovenskega jezika v šolo za del širše pojmovane dvojezičnosti na vseh področjih družbene dejavnosti narodnostno mešanega območja, potem tovrstna prizadevanja prav gotovo pomenijo odpravo številnih nacionalističnih pregrad, resnično poglabljanje bratstva in enotnosti ter nenehno vzajemno jezikovno in kulturno bogatenje občanov obeh narodnosti. Taka uveljavitev dvojezičnosti — ob skupnem šolanju učencev madžarske in slovenske narodnosti — pomeni krepi in izpolnjuje z novo vsebino nacionalno enakopravnost ter utrjuje zavest o skupnih interesih pri graditvi lepše prihodnosti.

„Mladinski forum 64“

Kulturni dnevi
koroške sindikalne mladine

S posebno slavnostjo, katere so se poleg lepega števila mladih ljudi udeležili tudi visoki predstavniki Koroške, je bil zadnji sobota odprt »Mladinski forum 64«. V okviru te prireditve se bodo do 29. novembra razvijali kulturni dnevi koroške sindikalne mladine, ki obsegajo — kakor smo poročali že v zadnji številki našega lista — celo vrsto zanimivih prireditev.

Na otvoritveni slavnosti so govorili deželni glavar Wedenig, namestnik deželnega glavarja Sima, celovski župan Ausserwinkler, predsednik deželne zveze sindikatov Suchanek in predsednik koroške zbornice za delavce in meščence Scheiber. Govorniki so predvsem naglasili potrebo strokovne in splošne izobrazbe mladine, kajti mladina je tista, ki bo jutri prevzela odgovorne funkcije v deželnem in državnem življenju. Spomnili so se razmer, v katerih so pionirji sindikalnega gibanja pred desetletji polagali temelje socialno pravične družbe in se v času popolne brezpravnosti borili za socialne in demokratične pravice delovnega človeka. Posebej je bila omenjena ustanovitev sindikalnega mladinskega gibanja v Avstriji, ki slavi letos 70-letnico svojega obstoja in ki je bistveno prispevalo k temu, da živi danes tudi delavska mladina človeka vredno življenje in ima vse možnosti, da se strokovno in osebnostno razvija v polnovrednega člana sodobne družbe. Namen kulturnih dnevo delavske mladine pa ni le v tem, da mladina pokaže svoje sposobnosti, marveč da se konfrontira tudi z različnimi aktualnimi problemi in se tako vzgaja v duhu demokracije, tolerance in napredka.

V okviru »Mladinskega foruma 64« so bile odprte tudi štiri razstave, med katerimi vzbuja posebno zanimanje razstava »Mladina v odporišnem gibanju« (v veži celovške Delavske zbornice), ki na podlagi dokumentarnega gradiva govori o žrtvah avstrijske mladine in sploh avstrijskega ljudstva v boju proti nacističnemu nasilju.

PO 70 LETIH SPET V CELOVCU:

Na povabilo Slovenske prosvetne zveze priredi

Prvo slovensko pevsko društvo „Lira“ iz Kamnika

v nedeljo, 29. novembra 1964 ob 14.30 uri v srednji dvorani Doma glasbe v Celovcu

KONCERT

z izbranim sporedom slovenskih, jugoslovanskih, nemških, italijanskih, ruskih in ameriških skladateljev.

DIRIGENT: PROF. SAMO VREMŠAK

Predprodaja vstopnic v knjigarni „Naša knjiga“ v Celovcu, Wulfengasse in pri krajevnih prosvetnih društvih.

KULTURNE DROBTINE

● Bulajčev film „Skopje 63“, ki prefestljivo dokumentira lanskeletni potres v Skopju, je bil deležen velikega priznanja tudi na mednarodnih festivalih in prireditvah. Tudi UNESCO, organizacija Združenih narodov za prosveto, znanost in kulturo, je letošnje nagrado „Kalinga“ podelila režiserju Veljku Bulajču za njegov film o Skopju.

● V Tokiju je bil prejšnji teden odprt IV. mednarodni biennale grafike, na katerem 88 umetnikov iz 44 držav razstavlja skupaj 521 grafik. Najvišjo nagrado te prireditve — mednarodni „Grand Prix“ — je prejel slovenski

umetnik Andrej Jemec, kar je nedvomno veliko priznanje slovenski umetnosti.

● Srbsko narodno pozorišče v Novem Sadu je ob začetku svoje 104. gledališke sezone izdalo pregled dosežanj dela. Dramski, operni in baletni ansambel tega najstarejšega srbskega gledališča so imeli doslej skupno 311 premier, posamezne predstave pa si je ogledalo 2,1 milijona ljudi.

● Ob stoletnici rojstva slovitega francoskega umetnika Henrija de Toulouse Lotreca je bila v New Yorku odprta razstava njegovih del.

Program za mir in mednarodno sodelovanje

Konferenca sodi, da so deklaracija afriških držav o dezatomizaciji Afrike, težnje latinskoameriških držav, da bi dezatomizirale svojo celino, ter razni predlogi v zvezi z dezatomizacijo področij v Evropi in Aziji — koraki v pravi smeri, ker so konisti za uveljavitev mednarodnega mira in varnosti in za ublažitev mednarodne napetosti.

Konferenca priporoča ustanovitev dezatomiziranih con, ki bi zajele ta in druga območja in svetovne oceane, zlasti tista, v katerih doslej ni bilo atomskega orožja, v skladu z izraženimi željami zainteresiranih držav in narodov. Prav tako konferenca poziva atomske države, naj spoštujejo te dezatomizirane cone.

Konferenca je prepričana, da bi sklicanje svetovne konference o razorožitvi pod okriljem OZN, na katero bi bile povabljene vse države, močno podprlo sedanja prizadevanja, da bi premaknili proces razorožitve in zagotovili, da se ta proces nadaljuje in nenehno razvija. Zato konferenca poziva udeležene države, naj na bližnjem zasedanju Generalne skupščine OZN store vse potrebne korake za sklicanje takšne konference in vsake druge posebne konference za sklenitev posebnih sporazumov o določenih razorožitvenih ukrepih.

Konferenca poziva vse države, naj sodelujejo pri skupnem izpopolnjevanju miroljubnega izkoriščanja atomske energije za blagor vsega človeštva in zlasti, naj proučujejo načine proizvodnje atomske energije in druge tehnične oblike, v katerih bi se lahko mednarodno sodelovanje najuspešneje realiziralo s svobodno izmenjavo takšnih znanstvenih informacij.

VIII. Vojaški pakti, tuje čete in oporišča

Konferenca ponovno izraža svoje prepričanje, da obstajanje vojaških blokov, zveze in pakti velesil, ki izvirajo iz tega, razpihujejo hladno vojno in povečujejo mednarodno napetost. Neangažirane države so zategadelj proti sodelovanju v takšnih paktih in zvezah.

● Konferenca sodi, da je vzdrževanje ali nadaljnje ustanavljanje tujih vojaških oporišč in stacioniranje tujih čet na ozemljih drugih dežel, v nasprotju z izraženo voljo teh dežel, groba kršitev suverenosti držav in grožnja svobodi in mednarodnemu miru. Nadalje se ji zdi posebno nedopustno, da obstajajo ali da se nadalje ustanovljajo oporišča na odvisnih ozemljih, ki jih je mogoče uporabiti za ohranjanje kolonializma ali v druge namene.

● Konferenca z zaskrbljenostjo ugotavlja, da so tuja vojaška oporišča v praksi sredstvo za izvajanje pritiska na narode in za zaviranje njihove emancipacije in razvoja, zasnovanega na njihovih lastnih ideoloških, političnih, gospodarskih in kulturnih idejah, ter oznanja svojo popolno podporo deželam, ki zahtevajo, da se ukinejo tuja oporišča na njihovih ozemljih, in poziva vse države, ki imajo čete ali oporišča v drugih državah, da jih od tam umaknejo.

Konferenca sodi, da je vzdrževanje vojaškega oporišča Amerike v Guantanamo (Kuba) v nasprotju z voljo vlade in ljudstva Kube in da pomeni kršitev določb, vsebovanih v deklaraciji beograjske konference, da pomeni kršitev suverenosti in omejitve integritete Kube. Konferenca ugotavlja, da izražajo kubanska vlada svojo pripravljenost, poravnati spor zastran oporišča Guantanamo z Ameriko na normalen način, ter glede na to zahteva od vlade Amerike, da se začne pogajati s kubansko vlado o ukinitvi tega oporišča.

Konferenca obsoja izraženo namero imperialističnih držav, da ustanove oporišča na Indijskem oceanu, kot preračunan poskus, zastrašiti nove azijske in afriške dežele, in kot neupravičeno širjenje politike neokolonializma in imperializma.

Konferenca prav tako priporoča, da ukinejo tuja oporišča na Cipru in

da se umaknejo tuje čete iz te dežele.

IX. OZN: njena vloga

Države udeležence razglašajo:

Organizacija združenih narodov je bila ustanovljena, da bi spodbujala mednarodni mir in varnost, da bi razvila mednarodno razumevanje in sodelovanje, ohranila pravice človeka in osnovne svoboščine in dosegla vse cilje ustanovne listine. Da bi bila učinkovit instrument, mora biti odprta za vse države sveta. Zlasti je potrebno, da si države, ki so še zmeraj pod kolonialno dominacijo, pridobijo neodvisnost brez odlašanja in da zavzamejo svoje mesto, ki jim po pravici pripada v skupnosti narodov.

● Za učinkovito delo OZN je potrebno, da vse nacije spoštujejo njihova temeljna načela miroljubne koeksistence, sodelovanja, odrekanja grožnji ali uporabi sile, načela o svobodi in enakosti brez diskriminacije, kar zadeva raso, spol, jezik ali vero.

● Vpliv in učinkovitost OZN sta prav tako odvisna od enakopravnega zastopstva raznih geografskih področij v različnih organih OZN ter v njihovi službi.

● Konferenca z zadovoljstvom ugotavlja, da je Generalna skupščina z resolucijo 1991/XVIII storila prvi pozitivni korak za preobrazbo strukture OZN v skladu s povečanim članstvom in potrebo, da se zagotovi širša udeležba držav pri delu njihovih organov. Poziva vse članice

OZN, naj kar se da naglo ratificirajo amandmaje na ustanovno listino, amandmaje, ki so bili sprejeti na 18. zasedanju Generalne skupščine.

● Konferenca priznava največji pomen OZN in pa to, da ji je treba omogočiti izpolnitev funkcij, ki so ji zaupane za ohranitev mednarodnega sodelovanja med državami.

● Konferenca poudarja potrebo po prilagajanju ustanovne listine dinamičnim spremembam in evoluciji mednarodnih razmer.

Konferenca izraža upanje, da bodo šefi držav ali vlad držav članic OZN prisostvovali rednemu zasedanju Generalne skupščine ob 20. obletnici organizacije.

Konferenca opozarja na priporočilo beograjske konference in zahteva od Generalne skupščine OZN, da uveljavi pravice LR Kitajske in prizna predstavnike te vlade kot edine legitimne predstavnike Kitajske v OZN.

Konferenca priporoča državam članicam OZN, naj spoštujejo resolucijo in naj dajo organizaciji svojo potrebno pomoč, da bi lahko uresničila svojo vlogo, kar zadeva ohranitev mednarodnega mira in varnosti.

V zadnjem delu deklaracije je govora o gospodarskih in kulturnih vprašanjih, o katerih pa smo v našem listu že posebej poročali — op. ured.

(Konec)

Naznanilo

V soboto, 28. novembra 1964 ob 9. uri dopoldne bo v dvorani I Delavske zbornice v Celovcu

OBČNI ZBOR
SLOVENSKE KMEČKE ZVEZE

Občni zbor bo povezan z zanimivimi gospodarskimi, kmetijskimi in komunalnimi predavanji in bo zaradi tega trajal do okoli pol pete ure popoldne.

Violinist Igor Ozim v Celovcu

Avstrijsko-jugoslovansko društvo na Koroškem za gojitev kulturnih, gospodarskih in socialnih stikov med Avstrijo in Jugoslavijo priredi za začetek zimskega programa 1964-65 kulturne izmenjave s Slovenijo

V PONEDELJEK, 23. NOVEMBRA 1964
OB 8. URI ZVEČER

v veliki dvorani Doma glasbe v Celovcu

izbran violinski koncert

mednarodno priznanega violinista Igorja Ozima iz Ljubljane in prav tako znanega komponista in intendanta Ljubljanskega simfoničnega orkestra Marijana Lipovška pri klavirju. Koncert bo obsegal dela Bacha, Beethovna, Lipovška, Sarasatija in Paganinija.

Predprodaja vstopnic v Koroškem potovalne muradu, Celovec, Novi trg.

OTVORITEV URADNE HIŠE V PLIBERKU:

Občinski praznik v duhu sožitja in sodelovanja

Pri gradnji nove uradne hiše v Pliberku so sodelovala tudi naslednja domača podjetja:

V soboto je Pliberk doživel občinski praznik v pravem pomenu besede. Po 4 letih gradnje je popoldne predal deželni glavar Wedenig novo občinsko hišo kot simbol nove velike občine Pliberk svojemu namenu. Ob tej priložnosti je pliberški župan Kristan med večstoglavo množico občanov z občinskim odborom in predstavniki združenj v občini poleg deželnega glavarja Wedeniga pozdravil kot častne goste generalnega direktorja avstrijske pošte uprave dr. Schagingerja, predsednika poštne direkcije za Koroško dr. Rippla, okrajnega glavarja dr. Wagnerja, deželnega poslanca Lubasa in številne druge predstavnike podjunskega javnega življenja.

V svojem pozdravnem nagovoru je župan zlasti naglasil željo, da bi nova občinska hiša, ki je bila zgrajena s skupnimi napor in ki je stala 1,8 milijona šilingov, bila zavešče sloge in miru in da bi bilo sodelovanje srčna zadeva vseh, ki bodo vstopili vanjo. V občini bodo zagotovljeni uspehi le, če bodo vsi sodelovali kot enakopravni občani.

Slavnostno otvoritev je začela libuška godba s koncertom na trgu, nakar sta z ustreznima pesmicama pozdravila otvoritev dva šolarja, eden v slovenskem, drugi v nemškem jeziku. Pesmico v slovenskem jeziku, ki jo je ikorajžno recitiral Hanzej Kumer, p. d. Črčijev z Blata, je v ta namen napisala domača pesnica Milka Hart-

manova. Pri proslavi sta sodelovala tudi pliberški mešani pevski zbor in pevski zbor SPD „Edinost“, ki je pod vodstvom Follija Hartmana zapel pesem njegove sestre Milke, katero je uglasbil Radovan Gobec.

Ko so častni gostje izrekli svoje pozdrave, je povzel besedo deželni glavar Wedenig. V svojem globoko zasnovanem govoru je med drugim zaželel, naj bi bila nova uradna hiša v Pliberku dom skupnosti prebivalcev obeh narodnosti. V njej naj bi se uveljavilo načelo iskanja tistega, kar nas druži in puščanja ob strani onega, kar nas razdvaja. Hiša naj postane simbol sožitja občanov obeh jezikov in enakopravnost, ki jo jamči ustava, naj bo geslo in stvarnost vsakodnevnega dela in dogajanja v njej. Slovenci v občini ne smejo biti drugovrstni občani.

Ko je deželni glavar izročil uradno hišo svojemu namenu, je generalni direktor dr. Schaginger odprl nove poštne urade v njej. Hišo sta blagoslovila domači župnik Kulmež, ki je govoril v obeh jezikih, in protestantski župnik Hildebrand. Po ogledu prostorov, ki so okusno urejeni in ki delajo čast podjetnim domačim obrtnikom, se je pri slavnostni večerji razvila prijetna družabnost v duhu skupnosti, sožitja in prijateljstva vseh, ki dobro mislijo in ki želijo, da bo šlo življenje v občini po novo začrtani poti naprej in da bodo končno pokopane zdrahe, ki so desetletja ločile podeželje od mesta.

Prireditelj dijakov
slovenske gimnazije

Skladatelj dr. Jerko Gržinčič je svojo opereto „Miklavž prihaja“ na željo mnogih na novo priredil. V tej novi priredbi jo bodo letos igrali dijaki Državne gimnazije za Slovence v Celovcu v sodelovanju orkestra Mestnega gledališča. Pri orkestru sodelujejo tudi štirje dijaki slovenske gimnazije.

Predstavi bosta dvakrat in sicer 8. in 13. decembra, obakrat ob 14. uri v Mestnem gledališču v Celovcu.

Vstopnice dobite za 10 do 40 šilingov v šolski pisarni.

Skladatelj v svoji spremni besedi pripominja, da naj njegova opereta „prav lepo izpolni Miklavževo prireditev, ki naj bi s tem izgubila one divjaške poteze, ki so ponekod z njo združene...“. Obenem pa naj po njegovi zamisli preproste in pevne melodije „slikajo razpoloženje Miklavževega večera“.

Opereta „Miklavž prihaja“ v treh dejanjih prikazuje slike iz nebes in iz moderne pekla ter Miklavžev prihod z nebes na zemljo.

Besedilo za naše odre je dopolnil g. župnik Lovro Kaselj.

Vsa v tesarsko stroko spadajoča dela izvaja v zadovoljstvo

tesarski mojster

Štefan Potočnik

PLIBERK - BLEIBURG

PODJETJE

GREGOR SCHIPPEK

PLIBERK - BLEIBURG

Privovrstna delavnica za gradbeno, portalno in umetno steklarstvo

Slikarski in plesarski mojster

Josef Čuješ

PLIBERK - BLEIBURG

Strokovna izvedba vseh slikarskih in plesarskih del

Tvrda

Hans Visotschnig

PLIBERK - BLEIBURG

Gradnja centralnih kurjav in sanitarnih naprav

Pečarski mojster

Josef Rader

PLIBERK - BLEIBURG

Polaganje kamenitih plošč — izdelava specialnih peči z oblogami

Mizarstvo

KARL KALTENHAUSER

PLIBERK - BLEIBURG

Specialna izvedba pohištveno-gradbenega mizarstva ■ Zaloge oprave za tujske sobe po ugodnih cenah

MIZARSKI MOJSTER

Hermann Kuschej

PLIBERK - BLEIBURG

Odlična delavnica pohištvene oprave in vsakovrstnega gradbenega mizarstva

Elektro-podjetje

Michael Hollauf

PLIBERK - BLEIBURG

Izjava v domačem kraju in v široki okolici v zadovoljstvo vsem naročnikom vsakovrstna električna dela — vode za tok — svetlobne naprave Trgovina električnih potrebščin

Slikarski mojster

J. HUTTER

PLIBERK - BLEIBURG

Priznana izvedba slikarskih in plesarskih del v zadovoljstvo vseh naročnikov

VABILO

V nedeljo, 22. novembra ob 14.30 uri bo v dvorani pri cerkvi na Radišah

PROSLAVA ŠESTDESETLETNICE

SLOVENSKEGA PROSVETNEGA DRUŠTVA RADIŠE

sodelujejo:

društveni moški pevski zbor
društveni mešani pevski zbor
deklamatorji
ansambel „Veseli študentje“

K obilni udeležbi vabi društveni odbor

Galicija išče zvezo s svetom

Galicija je občina, ki je pravzaprav s svetom dnevno povezana le po avtobusni progi v Celovec. Dolga leta je bila ta cesta vse prej kot cesta za naraščajoči promet. Sedaj so to cesto, takoimenovano Grabštanjško državno cesto, zboljšali, s čemer so Galičani in prebivalci sosednih vasi dobili sodobno zvezo s svetom. Zboljšane prometne zveze bodo omogočile, da bo v bodoče po mirnih krajih občine pričel tudi turizem bolj pulzirati. Letos so v občini našli 3200 turističnih nočitev, kar je za 400 več kot lani.

Z zboljšano cesto je izpolnjena tudi dolgoletna želja gališkega občinskega odbora, ki tudi drugače stremi za gospodarsko okrepitev občine. V ta namen je pričel graditi občinski vodovod, ki je stal 2,5 milijona šilingov, in po vrsti opremljati vasi z občinskimi telefoni. Zadnje čase sta dobili občinski telefon tudi vasi Obrije in Klanče. Sedaj se Ga-

ličani pripravljajo na asfaltiranje občinskih cest, katerih imajo kar 35 km.

Z vsem tem prizadevanjem seveda vsi goji za gospodarsko rast občine še ne bodo ustvarjeni. Občinski odbor upravičeno zahteva, da dobi občina s čimprejšnjim zboljšanjem Rožanske državne ceste med Galicijo in Šmarjeto ter z zboljšanjem deželne ceste čez Mohliče in Kamen sodobne prometne zveze tudi z Borovljami in s Klopinskiim jezerom. Prav posebno pa občinski odbor želi, da bi na pristojnih mestih prodrlo spoznanje potrebe in koristnosti gradnje žičnice na Obir. Ta žičnica ne bi le povečala pritok poletnih turistov, marveč bi tudi omogočila, da bi se v občini in okolici razvil zimski turizem. Želja občine je toliko bolj upoštevanja vredna, ker je poleg kmetijstva in gozdarstva turizem tod okoli osnovni steber gospodarstva v občini.

Žrtve „vojne na cesti“ so velike

Vsakodnevni poročil o prometnih nezgodah na cesti smo se že tako privadili, da gremo brezbržno mimo njih, če pri njih ni bil ravno prizadet človek iz našega okolja. Ker pa so tem nezgodam po večini vzrok človeške slabosti, ki jih je mogoče preprečiti, je prav, da si enkrat tudi nekoliko bolj ogledamo bilanco nerazumljive „vojne na cesti“. Pri tem bomo nedvomno podvojili svoj namen, da bomo v bodoče kot udeleženci cestnega prometa bolj previdni, kot smo bili doslej. To pa je iz oziroma na mokro jesen in zmrzal, ki ji bo sledila, neobhodno potrebno.

Po podatkih statističnega urada koroške deželne vlade je bilo letos do konca septembra na koroških cestah 5536 prometnih nezgod. Na dan je prišlo do 20 prometnih nezgod. Pri teh nezgodah je obležalo 4191 ljudi na cesti: 129 je bilo mrtvih, 931 težko in 2589 lažje poškodovanih. Med mrtvimi niso vsote osebe, ki so na posledicah nezgode pozneje umrle.

Od žrtv prometnih nezgod se jih je v času nezgode vozilo 5 z vlakom, 37 z avtobusom, 1433 z osebnim avtomobilom, 126 s tovornjakom, 781 z motornim kolesom, 592 s kolesom; 160 jih je bilo poškodovanih na drugih vozilih in 1057 kot pešci. 27 pešcev je bilo poškodovanih od avtobusov, 422 od osebnih avtomobilov, 78 od tovornjakov, 25 od traktorjev, 193 od motornih koles, 86 od koles in 34 od drugih vozil.

Če gledamo te številke in če pri tem še upoštevamo vso stvarno in osebno škodo, ki nastaja zaradi nerazumljive „vojne na cesti“, potem spoznamo veliki nesmisel drvenja in brezbržnega prehitevanja na cesti.

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janžič, odgovorni urednik: Lovro Kaselj; uredništvo in uprava: Celovec-Klagenfurt, Gasometergasse 10, telefon 56-24. — Tisk: Založništvo in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec-Berevile. — Dopolni naj se pošiljajo na naslov: Celovec-Klagenfurt 2, Postfach 124.

Dober spomin vedno bolj peša

Dandanašnji je kaj malo ljudi, ki imajo izredno dober spomin. V starih časih niso poznali pomanjkanja spomina; to je bil patološki pojav.

Cir in Cezar sta poznala ime vsakega vojaka v svoji armadi. Napoleon, ki je imel prav takšno sposobnost, je pred vsako vojaško paradno hotel, da so mu sporočili imena vojakov, da jih je potem med pregledom ogovoril.

Da imajo danes ljudje tako slab spomin, razlagajo z neštetiimi skrbmi, ki jih nekoč niso poznali. Predvsem je bilo neprimerno manj tiska. V zelo starih časih so ustno, po izročilu, prenašali legende, epopeje, mitološke in junške zgodbe vseh vrst. V antiki je bilo precej ljudi, ki so znali Homerja na pamet.

Vtem ko spomin čedalje bolj peša pri zahodnjakih, je pri orientalcih ostal precej boljši. V Indiji na priliko ni tako redko, da kak učenjak na pamet recitira zbirko pesmi, imenovanih RIG-VEDA, ki vsebuje več ko 1000 pesmi z več ko 10.000 strofami. Ta zbirka pa ni edina, ki je tako znana; podobno je z drugimi tradicionalnimi deli, ki so često še pomembnejša.

Podobne pojave opazimo pri vseh primitivnih narodih, vtem ko dober spomin pri civiliziranih narodih vzbuja začudenje. So pa seveda tudi izjeme. Je nekaj posameznikov, ki imajo izreden spomin. Racine je na pamet recitiral cele gledališke igre, ne da bi se jih naučil. Fichte je kot osemletni deček lahko napisal pridigo, ki jo je v nedeljo slišal v cerkvi. Erazem Rotterdamski se je na pamet naučil vsa Horacijeva in Terencijeva dela. Doktor Fred Brauns je poznal kakih 200.000 datumov iz svetovne zgodovine. Na svojih predavanjih je lahko govoril v 15 jezikih.

Ko je že govor o tujih jezikih, se spomni-mo Sauzerweina, ki je znal 54 jezikov. Vendar je bil kardinal Giuseppe Gasparo Mezzofanti največji lingvistični genij: naučil se je 114 jezikov z 72 dialekti. Najmanj 54 jezikov je znal tako dobro, da bi lahko veljal za domačina. Kitajščine se je naučil v 4 mesecih. Pesnik Byron se je od tega cerkvenega kneza, ki ni nikoli zapustil rodne Italije, naučil cockney, narečje londonskih predmestij.

V naših dneh se je pianist Walter Gieseking nekega dne med potovanjem iz Berlina na Dunaj po partituri naučil koncert za klavir; še isti večer ga je lahko na pamet igral.

Na drugem področju, med šahisti, so šampioni, katerih spomin je navadnemu smrtniku nerazumljiv. Že navaden igralec si stežka v duhu predstavlja manjše število potez, da bi izračunal, kakšna bo razmestitev figur po kakih desetih potezah. So pa igralci, ki lahko igrajo po več partij hkrati, ne da bi videli šahiste — in zmagojo. Aljebin je tako igral 26 partij hkrati. Neki Južnoamerikanec je zmagal v 42 simultankah.

Spomin ni vedno znamenje inteligence. Neki psihiater navaja primer obžalovanja vrednega idiota, ki je lahko ponovil besedo za be-

Na dnu Tihega oceana se razprostira čudno grobišče: na površini, šestdesetkrat večji od Francije, leži na vsakem kvadratnem metru na tisoče zob morskih psov. Znani sovjetski oceanograf Zenkjev in njegov sodelavec Belajev, ki sta odkrila grobišče, sta z začudenjem ugotovila, da izvira veliko število teh zob iz miocena, torej od pred deset milijonov let. Ker pa so ti ostanki popolnoma odkriti, domnevajo, da v teh predelih še iz časa miocena ni bilo sedimentacije. To je eno najnovejših odkritij, do katerega so prišli oceanografi na podlagi obširnih raziskav v povojni dobi.

Kot vemo, obsegajo morja 70% zemeljskega površja, njihova prostornina pa zajema 1370 milijonov kubičnih metrov. Oceani so veliki regulatorji toplote in predstavljajo še danes najpomembnejšo prometno pot za prevoz blaga. Zgodovina našega planeta je dejansko zgodovina oceanov, ki so bili priče

Pojoci puščavski pesek

Vsi, ki so potovali po puščavah, vedo, da pesek poje in sicer najglasneje zjutraj in zvečer. Pravzaprav je boljše, če povemo takole: na puščavskem pesku je slišati orglam podobne glasove.

Ta pojav je znan že mnogo stoletij, saj ga opisujejo številni stari in sodobni potniki. — Vendar vse do nedavnega še ni znal nihče tega pojava znanstveno obrazložiti.

Zdi se, da je to navsezadnje uspešno Mihailu Petrovu, profesorju leningrajske univerze, ki je vrsto let proučeval ta nenavaden pojav v kitajskih puščavah.

Petje puščavskega peska pojasnjuje profesor Petrov z zapletenim procesom elektrizacije, se pravi s krčenjem in razlezanjem kremenovih kristalov. Ta pojav nastaja pri naglih temperaturnih spremembah, torej zlasti ob svitu in na večer.

Popolniki pripovedujejo, da je puščavski pesek prav v tem dnevnem času najbolj glasen. Zaradi naglih temperaturnih sprememb nastaja med krčenjem in razlezanjem akustična energija v obliki zvočnih treslajev. V tem je torej po mnenju prof. Petrova skrivnost „puščavske pesmi“.

sedo cele pridige — seveda ne da bi razumel smisel ene same besede.

Eden najzanimivejših pojavov izrednega spomina je bil verjetno spomin tistega Alžarčana, ki ga je francoska vojska služba izkoristila med prvo svetovno vojno: na pamet se je naučil letni pregled častnikov nemške armade. Kadar so mu javili katerokoli ime, je lahko recitiral ves življenjski tiste osebe. Njegovo pomoč so potrebovali za identifikacijo enot, ki so jim pripadali ujeti častniki.

Velike skrivnosti oceanov

Neizmerne zaloge feromangana v globini 7000 metrov

porajanja življenja in so tesno povezani z vulkanskimi izbruhi in tektonskimi potresi.

Najvažnejše študije in odkritja iz oceanografije se iz vojaških razlogov več ne objavljajo, tako da široka javnost po navadi ne ve, katere skrivnosti morskih globlin še niso rešene. Kaj vemo na primer o razširjanju zvočnih valov pod morjem? Sovjeti in Amerikanci so dosegli precejšen napredek v iskanju odgovora na to vprašanje, toda v javnost prodirajo samo ugibanja: znanost je sicer že odkrila, da se nizkofrekvenčni valovi širijo na tisoče kilometrov skozi kanale, ki jih v vodni masi formirajo plasti z različno temperaturo. Toda skoraj nič ne vemo o dosežanih raziskavah na tem področju, ki so neposredno zvezane s problemom iskanja podmornic in z nevarnostjo, ki so ji izpostavljene. Prav tako nimamo nobenih podatkov o radioelektričnih pojavih pod morjem. Ker je slana voda prevodnik, načelno ustavlja radijske valove, vendar pa dovoljuje, da prodrejo do določene globine močni valovi zelo velike dolžine.

Eno najvažnejših vprašanj, ki jih postavljajo oceanografi, pa se glasi: zakaj ni precej več rib v morskih globlinah, posebno v kontinentalni zoni?

Ribe kraljestvo je odvisno od rastlinske flore, ki posredno ali neposredno daje hrano vsem vrstam živih bitij. Toda flora se lahko razvija v manjših globlinah, ker ji je nujno potrebna sončna svetloba. V manjših globlinah je tudi dovolj kemičnih spojin, potrebnih za življenje, med njimi dušika in fosforja. Se več pa je teh spojin na dnu oceanov, toda tokovi morskih voda jih prinašajo na površje le v neznatnih količinah. Ko bi obstajala možnost dvigniti vodo iz dna za 300—500 m, bi doživela morska flora nov procvit, a rib bi bilo v izobilju. Svetovni ribolov doseže 35 milijonov ton letno, če pa bi imeli na razpolago

zadostne količine dušika in fosforja, bi se ta številka očitno povečala.

Fotografski posnetki globlin Indijskega oceana, ki so jih posneli sovjetski raziskovalci, nam odkrivajo še eno novo skrivnost na globlini od 4—7 tisoč metrov leže skoraj popolnoma odkrite velikanske plasti feromangana, nekatera področja pa so skoraj preplavljena s to rudo. Skupne količine cenijo na sto in sto milijard ton. Kdaj so se formirale te plasti? Na vsak način so mogle priti iz globine, ki se razprostira pod morskim dnem. Ta ugotovitev nas navaja na misel, da predstavljajo morske globline ogromen kemični laboratorij, v katerem prodira voda skozi razpoke do razžarjene mase v središču zemlje in povzroča na ta način vulkanske izbruhe, ki so mnogo močnejši od erupcij na površju zemlje, pa tudi razne druge motnje, ki jih danes komaj slutimo.

ZANIMIVOSTI IZ ZNANOSTI IN TEHNIKE

Po približni oceni astronomov je nastalo v našem sončnem sistemu tudi 40 milijonov kometov. Od te množice jih je okrog 100 že treščilo na zemljo — nekateri še v času, ko na zemlji še ni bilo življenja. Kometi so lifieranti preostlih oglikovih spojin in so v vsej zgodovini odložili na zemljo več milijard ton teh spojin. Toda tudi na zemlji so nastale oglikove spojine, vendar domnevajo znanstveniki, da gre ravno kometom za razvoj življenja na zemlji. Pri trčenju so nastali namreč ugodni pogoji za razvoj kompliciranih oglikovih spojin iz preprostejših. Velik pritisk ob trčenju je kondenziral monokarbidne zvezde v verige, kar je bilo osnova za vse nadaljnje sintetične reakcije.

Poskusi s srcem iz polietilena
V kirurški kliniki tokijske univerze so operirali psa in mu vstavili umetno srce iz polietilena. Srce je tehtalo 320 g in je imelo dva prekata, ki ju je premikal mali elektromotor z 12 V baterijo (teže 150 g). Psa so pred operacijo ohladili na 10 stopinj Celzija in mu v 40 minutah vstavili srce v krvni oblok. Pri prvem poskusu je umetno srce opravljalo svojo funkcijo sedem ur.

ALI SE VSE ŽIVALI OGLAŠAJO?

Naravoslovci so se s tem vprašanjem ukvarjali več desetletij in pravijo, da bi smeli pritrditi. Živi sicer precej živali, ki jih še nikoli nismo slišali, da bi se oglašale, prav tako tudi take živali, ki jih znanstveniki še niso do kraja proučili. Posplošno trditev, da je res tako, pa si dovoljujemo na podlagi življenjskih izkušenj.

Začnimo kar z žirafami. Ali je res, da so neme? Ne, to ni res. Številni priročniki pa tudi mnoge znanstvene knjige, so trdile, da je tako, vendar se žirafe le oglašajo. Njihovi glasovi so tiho mrmranje in mukanje, ki je zelo podobno glasovom goved.

Se bolj presenetljivo je vprašanje, če miši pojejo. Odgovor je spet pritrdilen in ni posledica fantazije kake premalo zaposlene gospodinje. Njihove trditve so podkrepila opazovanja naravoslovcev, tako ponoči v gozdovih kot tudi na poljih. Miši se oglašajo z visokim, tresočim kratkim žvižgom, ki je podoben kanarčkovemu. Toda zakaj njihovega glasu ne slišimo pogostje? Zelo verjetno zato, ker je mišja glasba, kot tudi netopirjevi glasovi, v nadzvočnem področju, v področju, ki ga naše uho več ne dojema.

Ali se tudi zajci oglašajo? Seveda, pa še kako prefrlesljivo. V smrtnem strahu, ko ga pograbi roparica, zajec zakriči. Tak njegov krik je izredno presunljiv. Med živali, o katerih se niso mogli sporazumeti, če se oglašajo, prištevamo tudi ameriškega leva, pumo. Lovci bi se na vse zakleli, da je doslej še nikoli niso slišali, toda takrat, ko je ta razpoložena, se oglasi z močnim in nečloveškim tuljenjem. Glas živali pa je močno odvisen od trenutnih okoliščin. Krastača se po navadi oglašuje z globokim kvakanjem. Tedaj pa, ko je prestrašena ali če jo kdo prime, preide njen glas v tuleče zavijanje. Tudi rakun se oglašuje. To je običajno pridušeno predenje in grgranje, kot da bi se pritoževal ali bi bil v zadregi. Ponoči pa nenadoma zaslišimo visok sovji glas, ki prihaja s tal. Kaj je to? Bil je rakun.

Okameneli smehljaj

49

JOŽE
CIUHA

Prepričana sem, denar ubija ljudi. Poglej samo Američane: vse, kar imajo, je denar. In vse, kar hočejo, si z njim kupijo. Samo vprašaj, koliko stane. Meniš, da so vsi enaki? Neki italijanski mornar je tri noči pre-spal pri meni. Za četrto noč ni imel več denarja in mi je ponudil uro. Nikoli ne bom razumela teh reči.

Družina iz sosednje sobe se je preselila nazaj. Dekleta so prenehala z igro. Noj je izgubila nekaj manj kot sto petdeset batov. Bili smo že precej okajeni. Američana sta žvečila žvečilni gumi in si obilno nalivala. Poznalo se jima ni dosti. Eden od njiju se je začel hvaliti, da je spal z petdesetletno žensko ter da ni pred-tem in za tem spal z nobeno, ki bi bila boljša od nje.

Drugi — verjetno ni hotel zaostajati za njim — je rekel, da je na Okinawi spal z bolničarko, ki je bila že upokojena in jo je vojna reaktivirala:

„Podnevi je sploh nisem pogledal, ponoči pa, fant, bi bil dal zanj vse device tega sveta. O boy, it was great: I have never had such a fun. The dirty bitch had a marvellous ...“

Gostila sta nas z zelo čudnim humorjem. Med za-dušnim smehom sta v medvedjih šapah mečkala drobni dekleti. Ena od teh me je vprašala:

„Poslušaj, ti, koliko si jih že dal tu skozi? Kajne, da smo dobre? Vsi tujci pravijo, da imamo najboljše riti na svetu. Kadar me moj Bud zajaha, se sploh ne zna skobaliti z mene. Kajne, Bud?“

Druga je zaklicala:
„Fant, pij, saj nič ne stane. Danes slavimo. Plača USA: živel svobodni svet!“
Zvečer, po deseti sem se odpeljal domov. Noj je šla z mano.

Vprašala me je:
„Ti je bilo vseč?“
„Se kar.“
„Meni vselej ugaja, kadar je veliko ljudi okoli mene.“
In po premolku:
„Kajne da so dekleta lepa?“
„Seveda so.“
„So lepša od mene?“
„Morda nekatera, vendar si ti boljša od njih.“
„Zakaj?“
„Ker si drugačna.“
„Ker sem nesrečna?“
„Ne zato. Drugačna si in drugače se vedeš.“
„Seveda, zato, ker sem nesrečna.“
„Ne samo zato. Zato, ker nisi vulgarna kot tvoje prijateljice.“

„Ne razumem te, kaj hočeš s tem povedati.“
„Da ne preklinjaš tako.“
„O, saj znam tudi to, vendar mi ni do tega. Moj Američan ni maral, da bi preklinjala, in zato ne preklinjam.“
„Pa on?“
„On je seveda preklinjal kot vsi moški.“
„Čudna si.“

„Nesrečna sem.“
„Že, že, toda o tem preveč govoriš.“
„Tako čutim.“
Tudi drugi so nesrečni, pa ne govorijo toliko o nesreči.

„Boš tudi ti rekel, da sem neumna?“
„Ne.“
„Se mar nočeš z menoj pogovarjati?“
„Seveda se hočem.“
„Potem me pusti, da govorim.“
„Saj te pustim.“
„Tudi ti misliš, da sem neumna?“
„Mislim, da bi se morala življenju bolj prilagoditi.“
„Kakšnemu življenju?“
„Temu, ki ga živiš.“
„Gotovo misliš, da sem slaba.“
„Na to sploh nisem pomislil.“

„Me vse enako živimo in tako so živele tudi naše matere in babice.“

„Čemu torej tožiš?“
„Saj ne vem. Vendar vem, da me ne razumeš.“
Bangkoške ulice so bile polne luči. Nekaj časa sva molče gledala njih barvito migotanje: igra luči in barv je vselej enako privlačna.

Potem je rekla:
„Menjala bom službo.“
Spet sva molčala. Prekrižarila sva celo mesto. Voz-nik je obrnil vozilo šele ob mostu, ki pelje čez reko. Odslovila sva šoferja in stopila v prijetno hladno mlečno restavracijo na sladoled. Noj je zelo malo govorila.

Bilo je pozno, ko sva se razšla. Tedaj je nepriča-kovano dejala:

Mali trmoglavci

Nikar že takoj spočetka ne izgubite glave, če je mali trmoglavci triumfiral. Otroka bo že minila trmoglavost. Le pomagati mu morate pri tem. Reakcija staršev na otrokovo trmoglavost je večkrat hudo napačna — ali so prestrogi ali pa premehki — in vse to ima za vzgojo precej škodljive posledice.

Vsak otrok pride v tista leta, ko postane trmast in ne pomaga ne lepa beseda in ne palica. To je povsem normalen razvoj, le da je glede na značaj in druga otrokova nagnjenja pri vsakem otroku drugačen.

V drugem oziroma tretjem letu starosti se nauči otrok govoriti. Ko prijema in spoznava razne predmete, se v njem kmalu vzbudi želja, da bi imel čim več takih »igrač«. Te želje, ki mu jih največkrat tudi izpolnimo, postanejo zanj nova zabava. Začne se navduševati za vse novo, kar vidi okrog sebe in hoče seveda tudi vse dobiti. Takrat pa je naloga staršev, da otroku dopovedo, kaj lahko dobi in česa ne in predvsem — da ne more dobiti prav vsega kar vidi. Včasih tega otroku ni mogoče mirno razložiti, ker vztraja pri svojem, in v takem primeru ne pomaga prav nič drugega kakor prepoved. Biti pa moramo potrpežljivi in z časom bomo otroku dopovedali, kaj je prav in kaj ne in mu tudi obljubili nagrado za pridnost. Ko bo potem skušal otrok svojo pridnost prilagoditi svojim željam, bo konec hudega obdobja trmoglavosti.

Otrok večkrat omahuje med svojimi lastnimi željami in ukazi staršev, med ubogljivostjo in trmoglavostjo. Taki trenutki so zanj zelo težki. Takrat je naloga staršev, da otroku olajšajo ta notranji boj, in ne vztrajajo na prav vsaki podrobnosti svojega ukaza. Prav tako se ne smejo čuditi, če postane vedno ubogljiv otrok naenkrat trmast in poreden. Ne smejo ga kaznovati za vsako malenkost, saj je otrokovo ravnanje samo zunanji izraz njegove notranje neuravnovešenosti. V takih trenutkih bo mati z ljubeznijo in razumevanjem najbolj pomagala svojemu otroku, toda ne sme biti premehka. Otroku naj da raje dober zgled in še sama stori nekaj, kar ji sicer ne ugaja preveč.

S četrtem oziroma petim letom so najtežji časi za starše mimo. Težave ostanejo le tedaj, če je bila vzgoja v prvih letih napačna, ker so bili starši preveč popustljivi ali preveč strogi. Otroku je vedno bolj trmast. Starši ga skušajo obvladati na vse načine, a največkrat brez uspeha. S kaznijo pa dosežejo še to, da se začne otrok zapirati vase in nikomur več ne zaupa. Ta napaka lahko otroku v kasnejšem življenju hudo škoduje. Zato naj starši takega otroka, če ne gre drugače, odpeljejo v vzgojno posvetovalnico. Tam bodo skušali pomagati otroku in staršem.

„Čemu mi nisi verjel, ko sem ti rekla, da bom menjala službo?“

Čeprav njen glas ni spremenil barve, je v njem zvenela melanholija.

In zatem:

„Pojutrišnjem že odhajaš, kajne?“

„Da.“

„Torej se jutri še lahko vidiš. Pridi pome! Se bom že nekako zgovorila, da bom hitro prosta. Zelo važno je, da prideš.“

„Zakaj?“

„Boš videl. Ne sprašuj me zdaj. Saj boš prišel, kajne?“

ANGKOR

Mesto se prebujalo: z besedami meni nerazumljive govorice, s šumi korakov na pločnikih in z bmenjem vozil. V bližini kitajskega hotela „Internacional“, v katerem sem se nastanil, je tržnica. Vsi glasovi in koraki drsijo proti njej.

Iz Bangkoka sem pripotoval z majhnim letalom Vietnamske letalske družbe. Preden smo dosegli Pnom Pen, smo pristali v Siem Reapu. Široka panorama zemlje, gledane iz ptičje perspektive, me je kratkočasila kot vedno. Precej časa so nas spremljale preproge riževih polj. Živahna geometrizirana ritmika me je spomnila nekaterih Kleejevih slik. Ravni in oglatosti so dale mehkobo vasi s palmami in zelenjem ter reke, ki so si samovoljno utirale poti.

Vode je bilo povsod na pretek. Po monsunih so bile z njo zalite vse katanje in mrtvi rokavi. Ponekod se je iz korit razlivala čez polja. Vasi in gozdovi so se dvigali

Pravilna temperatura v stanovanju

Kdaj se pravzaprav človek dobro počuti? Ali nam termometer to lahko pove? Lahko, seveda, vendar termometer sam tudi ne zadostuje. Na pomoč je treba poklicati še hidrometer. Strokovnjaki so delali poizkuse in ugotovili, da se človek ugodno počuti še pri 20°, če je zrak popolnoma nasičen z vlagjo, pri 22° pa je lahko le še vlaga 60%. Čim bolj suh je zrak, tem višja naj bo temperatura, da je klima za človeka prijetna. Pri komaj 10% vlažnosti se mora termometer dvigniti skoraj na 37°, preden lahko govorimo o ugodni klimi. Seveda pa vemo, da človeku zelo vlažen ali zelo suh zrak ne prija dolgo.

Vse to je zelo pomembno v praksi zlasti pri ogrevanju prostorov s centralno kurjavo. Ker ta zrak zelo izsuši, je glede na zgornje ugotovitve potrebna tudi višja temperatura kot pri ogrevanju z navadnimi pečmi. Pravijo, da centralna kurjava zaradi suhega zraka povečuje nagnjenje k prehladu in obolenosti grla. To pa ne drži popolnoma. Znanstveniki so namreč ugotovili, da je temu manj kriv suh zrak kot pa prah, ki se je usedel na radiatorje in začne tleti, ko se le-ti ogrevajo. Ta tleči prah potem draži sluznico nosu in grla. Iz tega sledi, da morajo biti radiatorji vedno popolnoma čisti.

Ker je zrak v prostorih, ogrevanih s centralno kurjavo, bolj suh kot zunaj v naravi, si pomagamo na ta način, da v takih prostorih umetno povečamo vlago. To lahko storimo na več načinov. Najbolj preprosto je, da segrevamo vodo in povečamo vlago s pomočjo pare. Lahko pa si pomagamo tudi na način, ki je še mnogim nepoznan. V prostor postavimo listnate rastline z velikimi listi. Vлага, ki jo oddajajo, lahko nadomesti paro.

Centralna kurjava nam dovoljuje, da smo v stanovanjih tudi pozimi lahko oblečeni. Ne smemo razvajati otrok in dovoliti jim moramo, da doma slečejo jopico.

Kakšna naj bo temperatura v različnih prostorih, če predvidevamo, da je vlažnost 50%. Temperatura v dnevnih prostorih naj bo 19 do 20°. Isto velja za urade in podobne prostore. V kuhinjah, delovnih prostorih, skrat-

ka v prostorih, kjer se dosti gibljemo, zadostuje temperatura 16 do 18°. Najbolje se spi pri temperaturi 12°. Če je v enem prostoru več ljudi, kot na primer v šolski sobi, potem je tu temperatura za 1 ali 2° nižja kot v uradih.

Naj dodamo še to. Ker je temperatura v prostorih s centralno kurjavo vedno precej visoka, je nevarnost, da se pomehkužimo in da nas vsak rahel prepih položi v posteljo. Zato moramo redno vsak dan našo kožo navaditi na mrzle dražljaje. Kako to storimo, je stvar nas samih. Ena možnost je mrzel tuš.

Mrzla in vroča voda v gospodinjstvu

■ Mrzla voda takoj ustavi proces vrenja. Vanjo položimo npr. trdo kuhana jajca, da jih potem z lahko olupimo. Tudi kuhane testenine ali riž, ki ga skuhamo v slani vodi, sploknemo z mrzlo vodo. S tem preprečimo, da bi se testenine ali riževa

Poskusite!

Jetrni cmoki

(za 6–8 oseb) Potrebujete kilogram govejih jeter (boljša so od telečjih), 25 dkg masne prekajane slanin, 6 dkg mlečnega (vendar ne sladkega) kruha, 2 jajci, žlico sesekljanega peteršilja, debelo čebulo, dve kavni žlički drobne soli, poper, muškatni orehek, 2 do 3 žlice toplega mleka za mehčanje kruha in 2 žlici moka.

Najprej olupite in dobro sesekljajte čebulo in jo denite v kozico skupaj z na kocke narezano slanino. Pokrijte in pustite na ognju 3–4 minute. Nato odstranite pokrovko in pražite še 25 minut. Med tem časom sesekljajte jetra in peteršilj, kruh zmehčajte v toplem mleku. V skledici zmešajte jetra, kruh, peteršilj, sol in poper, slanino s čebulo, moko in jajci. Z žlico zajemite nekaj zmesi in jo dajte v kozico z zelo vročo, vendar še ne vrelo vodo. Če se cmok dvigne na površje, ne da bi razpadel, lahko kuhate še ostale, po dvanajset skupaj. Če se prvi poskus ponese, dodajte zmesi še nekaj moka in poskusite znova. Cmoke ponudite zelo vroče z na maslu opečenim kruhom in omako, ki jo napravite iz naslednjih sestavin: 30 g masla, 20 g moka, dveh žlic paradižnikovega koncentrata, pol žlice soli in žepca popra. Lahko pa cmoke servirate tudi s krompirjevim pirejem.

Druga je suho frotiranje ali masaža s suho krtačo. Z vsem tem razdražimo pore na koži in jim preprečimo, da bi se polenile. To je važno, ker so pore tiste, ki reagirajo na toplotne dražljaje. Končno spada sem tudi pravilno oblačenje. Nikdar se ne oblačimo pretežko, pa čeprav je zunaj mrz. Zelo ugodna so mnoga moderna blaga, ki so lahka, a vendar topla. Vsako oblačilo mora prepuščati nekaj zraka, tako da koža lahko diha. In končno moramo telesu privoščiti vsak dan tudi nekaj svežega zraka. Tako se utrdimo in ni nevarnosti, da bi postali preveč mehkužni.

zrnca zlepila. To je posebno priporočljivo, če riž ali testenine uporabimo za solato ali narastek.

■ Nekatera živila pa moramo polititi z vrelo vodo. Če hočemo olupiti breskve, marelice ali paradižnike, jih za nekaj časa položimo v vrelo vodo. Tudi mandlje, ki jih hočemo olupiti, položimo za kratek čas v vrelo vodo, potem pa jih polijemo še z mrzlo.

■ Tudi pečnice poparimo, preden jih damo peči. S tem preprečimo, da bi počile, medtem ko jih pečemo. Možgane in priželjce polijemo z vrelo vodo, ker potem lažje odstranimo ostanke krvi.

■ Navadno poparimo vse vrste zelja in grenko sočivje, ki s tem izgubi grenki okus. Tudi zelenjava, ki jo poparimo in potem vložimo v kozarce, se obdrži dalj časa.

Drobni nasveti

■ Včasih se vam primeri, da vam tudi nov kemijski svinčnik preneha pisati ali pa piše zelo neenakomerno. Pomagajte si tako, da ga pomočite za nekaj hipov v toplo vodo.

■ Limone lahko ohranite precej dolgo sveže tudi brez hladilnika. Dovolj je, če jih naložite v večji kozarec za vlaganje ter jih pokrijete s krožnikom, v katerem bo vedno malo vode. Ta recept je preizkušen in se je vedno odlično obnesel.

■ Če želite pogreti pečeno meso ali zrezke, ki so se ohladili, ne dajajte posode na štedilnik, temveč jo postavite v drugo večjo posodo, v kateri vre voda. Posodo dobro pokrijte, da se bo od sopare meso pogrelo in da bo ostalo sočno.

■ Molji se radi lotijo tudi nylona. Mnoge ženske, ki tega ne vedo, bodo zelo razočarane, ko bodo našle nylon-ske nogavice prežrte in neuporabne. Zato jih, preden jih čez poletje spravite, dobro operite in dobro zavijte v polivinilaste vrečice, da jih boste zavarovali pred molji.

Ozeblina na rokah in nogah

Mraz je tu. Laže kot obraz zavarujemo noge in roke pred mrazom. Tesne usnjene rokavice s prsti preprečujejo normalno pretakanje krvi in zato jih v hudem mrazu ne bomo nosile. Obutev naj bo prosta in ljudje, ki se jim potijo noge, naj ne nosijo čevljev z gumijastimi podplati. Prav tako ne bomo v mrazu nosili gumijastih škornjev, zakaj vlaga, ki jo koža izdihava, ne more izhlapevati in bo povzročila da bo še prej prišlo do ozeblin.

Mnogi ženski škornji ali visoki čevlji so podloženi z krznom; ženske, ki nosijo taka obuća, naj oblečejo še tople nogavice. Velika temperaturna razlika, ki nastane, če nogo pokriva samo najlonka, spodnji del pa tiči v toplem, pospeši nastanek ozeblin. Krzno obutev moramo v toplih prostorih takoj sezuti.

Ozeblina se najpogostejše na petah in na prstih nog in rok. Na mestu, kjer nastane ozeblina, začne navadno koža najprej rdeeti. Mesto postane rdeče in malo oteče, potem začne boleti in se kmalu odpre. Ozeblin se le s težavo znemo, in to šele spomladi. Nevarnost pa je, da se bodo v prihodnji zimi zopet pojavile. Da jih preprečimo, si moramo že ob prvem mrazu začeti kopati ude v izmeničnih kopelih. Ude vtaknemo najprej za minuto v posodo z vročo vodo, potem pa še za pol minute v posodo z mrzlo vodo. Izmenično kopel ponovimo petkrat, dobro obrišemo in gremo takoj v posteljo. Ob rednem kopanju se ozeblina ne bodo pojavile.

Zoper nastale ozebline prodajajo v lekarnah že pripravljeno mazilo, ki ga namarazemo vsak dan na obolelo mesto, nato pokrijemo s čisto platneno krpico in povijemo s povojem. Mazilo naj ostane na ozeblinah noč in dan.

iz nje kot neznatni oločki. Tokrat sem šele prav razumel, čemu so po bankoških kanalih polzele lučke.

Obdelano površino je zamenjal gozd, potem pa pušča: gola in neobdelana. Voda ni nikjer presahnila. Povsod je zalivala hiše in drevesa. Včasih sem zaznal reke le še po temnih lisah strug. Suhe zaplate zemlje so se strnile, šele ko je krajina vzvalovila. Proti severu se je gozd zgostil in zemlja umirila: leteli smo nad džunglo.

Tik pred pristankom v Siem Reapu sem v morju zelelnja opazil mogočnega kamnite stolpe. Povedali so nam, da je to Angkor vat — eno največjih svetišč na svetu. Pristali smo le za toliko časa, da smo odložili nekaj turistov. Pot smo nadaljevali nad vodo in gozdom ter kmalu dosegli obale Velikega jezera. Dobrišen del leta proti Pnom Pen smo leteli nad njegovo gladino. Tudi tu je preobilje vode zabrisalo kapnini robove: izgubljali so se v močvirju in lagunah. Kmalu za jezerom se je pod nami zarisala široka struga Me Konga. Celina na levi strani njegovega toka je bila pregledna in jasna, vtem ko so bila vsa obzorja na drugi strani poplavljeni. V reki se je kot v velikem zrcalu ogledovalo oblačno nebo. Dramatičnost monsunskih oblakov je bila podobna El Grecovi podobi „Vihar nad Toledom“.

Pnom Pen je prijazno mesto z okoli pol milijona prebivalcev. Sredi njega se med zelenjem dviga hriček, vrh njega pa nad mestom kraljuje pagoda. Vzpel sem se k njej in nisem štel stopnic.

Veliko jih je: preveč, da bi se človek ne zadihal. „Pnom“ pomeni v kmerskem jeziku hrib. „Pen“ pa je ime verne gospe, ki je bila dala pred dvema stoletji sezidati svetišče. Na stopnicah mi je legenda o njej pripovedoval menih. Njegova francoščina je bila preokorna, da bi jo bil razumel. Dobil sem vtis, da pomeni Kmerom go-

spa Pen nekaj podobnega kot Srbom Kosovska devotjka ali Francozom Devica Orleanska.

Leta 1954 je postala Kambodža neodvisna. Pred tem je bila sestavni del francoske Indokine. Kot Angleži v Indiji in v Burmi in kot Nizozemci v Indoneziji, so tudi Francozi v Kambodži zapustili močne sledove svoje civilizacije in kolonializma.

Kmerska metropola v mnogočem spominja na francoska mesta. Med vsemi, kar sem jih doslej spoznal na Vzhodu, je najbolj sproščeno in lahkotno mesto, s tisto srečno mero intimnosti, kakršna daje stavbam, cestam in ljudem določeno toplino, ki jo je pri Britancih zadušila viktorijanska nabrekliost in so jo znali Holandci vdihniti le posameznim hišam. Jedro mesta ima evropsko obličje. Ulice so dokaj snažne, duh Azije v njih pa ne preveč vsiljiv.

Ko sem taval po mestu, sem najprej opazil, da je angleščina, ki je bila povsod poleg lokalnega jezika jezik št. 1, izpodrinila francoščina. Francozi so bili izveski na trgovinah, oznake v izložbah, napisi, reklame, plakati pred kinematografi, časopisi in knjige v knjigarnah. Razširjena in popularno „pocket book edition“ je v njih zamenjala „livre de poche“.

Med uradi, hoteli in prodajalnami sem poiskal lekarno. V njej sem naposled dobil mazilo proti črvičkom, ki so mi bili že v Indoneziji napadli stegna. Z njimi sem se boril s spremenljivo srečo. Najprej sem jih še nekako krotil, čez čas pa je, v sorazmerju z njihovo vse večjo odpornostjo, moč mojih napadov vse bolj slabila. Upam, da bo mazilo, ki sem ga danes kupil, zadosti učinkovito in da me poslej med znojenjem in ponoči ne bo več mučila neznosna srbečica.

(Nadaljevanje)

Ondan sem se šel sprehajati po parku. Rad imam tibe sprehode po tihih parkih.

Ko sem se tako sprehajal, sem nenadoma zaslišal glasek:

»Halo!« je zaklical nekdo. »Ti tu, pridi sem! Da, da, ti s tem smešnim klobukom, pridi vendar!«

Ni bilo dvoma, da je ta klic veljal meni. Šel sem za glasom in prišel do grma. V grmu je sedela v travi žaba in dejala:

»Da, da, tebe sem mislila. Lepo, da si prišel!«

»Kaj?« sem se začudil. »Žaba, ki govori kot ljudje? Je to mogoče?«

»Zakaj ne?« je dejala žaba. »Saj v resnici sploh nisem žaba, temveč začarano dekle!«

»Kaj si?« sem vprašal začudeno.

»Začarano dekle,« je ponovila žaba. »To zveni gotovo neverjetno v teh časih, ko nihče več ne verjame v pravljice, kajne?«

»Res je,« sem pritrdil.

»Prošnjo imam do tebe,« je nadaljevala žaba. »Če mi jo boš izpolnil, boš videl, da sem govorila resnico.«

»Kakšna prošnja je to?« sem vprašal radovedno.

»Sita sem žabjega življenja. Prav nič me več ne veseli to skakanje po travi. Rada bi

MAX FLORENTIN

Začarano dekle

postala zopet prava deklica. Če pa hočem to zopet postati, moram izpolniti neki pogoj. Ali mi boš napravil to uslugo? Iz srca te prosim.«

»No, dobro,« sem dejal. »Kaj moram storiti?«

»Vzemi me s seboj domov!« je dejala žaba.

»Domov naj te vzamem?«

»Da. K tebi domov.«

»In kaj naj s teboj doma počnem?«

»Doma me moraš posaditi na divan, mi natočiti malo vina, moraš me nežno božati in me imenovati svoje srčce.«

»In potem?«

»Potem bom rešena prekletstva in bom postala zopet dekle, tako lepo kot sem bila prej.«

Ali sem se lahko obotavljal? Mar ni bila moja dolžnost, da pomagam temu ubogemu začaranemu bitju?

Nisem dolgo premišljeval, pobral sem žabo in jo odnesel domov. Doma sem storil vse natančno tako, kakor mi je naročila: posadil sem jo na divan, ji natočil vina, jo nežno božal in sem jo imenoval svoje srčce, samo da bi bila čimprej rešena prekletstva.

In glej, čarovnija je res izgubila svojo moč in nenadoma je sedelo ob meni ljubko mlado dekle.

Prijatelji, zagotavljam vam, da je ta zgodba resnična in da si je nisem prav nič izmislil. Žalostno pri vsem je le to, da mi žena, ki je nenadoma vstopila v sobo, ni niti besedice verjela!

Zbodljaji

● Življenje je jed, ki jo večina ljudi preveč osoli.

—○—

● Značajni ljudje vzgajajo vest družbe, ki ji pripadajo.

—○—

● Marsikdo tujo srečo težje prenaša, kot lastno nesrečo.

—○—

● Da v življenju kaj dosežeš, je treba mnogo srčnosti, še več pa brezsrčnosti.

—○—

● Domnevanje je seme obrekovanja.

—○—

● Malo je krepostnih žena, ki se tega stanja ne bi naveličale.

—○—

● Najpametnejši je tisti, ki se tega ne zaveda.

—○—

● Medicinska znanost je tako napredovala, da dandanes praktično ni nobenega zdravega človeka več.

GAUČO IN NJEGOV GUANAKO

PABLO NERUDA (ČILE)

Guanako je žival, podobna lami, le da je mnogo večja od nje. Na jugu Čila in Argentine, posebno pa še v Patagoniji, je veliko guanakov. Indijanci v teh krajih jedo njihovo meso, ki je po njihovem mnenju zelo okusno, kožo teh živali pa uporabljajo kot obleko. Guanako je vprežna živalina, uporabljajo jo pa tudi za druga težka dela. Ta živalina je zelo živahna, odporna in močna ter lahko prehodi velike razdalje, ne da bi pri tem popila kapljico vode. Ta zgodba bo pripovedovala o gauču in njegovem guanaku; ta dva sta glavna junaka te pripovedi.

Nekoč sta morala gaučo in njegov guanako prehoditi dolgo pot skozi puščavo Patagonijo. Gaučo je trdno prepričan, da je njegov guanako zelo inteligenten in vso pot se obnaša do njega kot do ljudskega bitja ter ga prepričuje, kako je on, gaučo namreč, guanakov najboljši ter najzvestejši prijatelj. V tem področju Patagonije je podnevi neznosna vročina, ponoči pa je hladno, da bi človek kar ohrdel od mraza.

Gaučo ima majhen šotor, pod katerim preživlja hladne noči, guanako pa mora prenočiti pod vedrim nebom in če želi, lahko opazuje nebroj svetlih zvezd, ki migljajo na brezoblačnem puščavskem nebu. Guanaku pa se še zdaleč ne ljubi proučevati zvezde hladne noči, tudi z zmrzovanjem ni zadovoljen, zato ne more zaspiti ter budi svojega gospodarja že ob enajstih zvečer in mu govori:

— Gospodar, meni je tako hladno, da niti z najboljšo voljo ne morem zaspiti.

— Tudi meni je hladno in vendar spim.

— Le kako je mogoče, da ti je hladno kot meni, ko imaš vendar šotor, jaz za spim pod milim nebom?

— Pusli me na miru! Spi, kakor moreš in znaš, jaz ti ne morem pomagati.

— Toda ti, gospodar, pozabljaš, da je jutri pred nama dolga pot!

— Dobro vem to, toda zdaj me pusti na miru!

— Počakaj, dragi gospodar, da ti pojasnim. Če ne bom spal, bom utrujen in ne bova mogla hitro potovati, ti pa ne boš prišel pravočasno tja, kamor si namenjen, niti ne boš mogel prodati blaga, ki ga tovoriva. Če pa ne boš prodal blaga, ne bova imela denarja za povratek. In potem bo tvoja žena...

— Prav, prav! Povej, kaj bi rad!

— Samo nos bi rad potisnil pod tvoj šotor. Če ne bom imel hladnega nosu, bom lahko zaspal. Prepričan sem, da bo tako. Vedno spim zelo dobro, če me ne zebe v nos. Če bom vsaj malo zaspal, bova hitro potovala in pravočasno prišla v Ankud.

— Praviš, da hočeš potisniti pod šotor samo nos?

— Da, samo nos in nič več.

— No, potisni ga že pod šotor in zaspi. Odneseš si mi sen in ne vem, kdaj bom spet zaspal.

Guanako je potisnil nos pod šotor in takoj zaspal.

Opolnoči pa se je zaradi mraza spet zbudil.

— Ne morem spati — je razmišljal. — Čisto trd sem že od mraza.

Guanako spet zbudi gospodarja ter mu žalostno poži:

— Gospodar, ta mraz je neznosen, ubil me bo. Končano je! Jutri boš sam potoval naprej — peš. Glava me boli in na smrt sem utrujen...

In kaj naj storiva?

— Ti dobro veš, da utrujen in neprebran ne bom prišel daleč, če pa ne prideva pravočasno v Ankud, ti ne boš mogel...

— Da, da, prav imaš. In kaj bi zdaj rad?

— Za mojo glavo gre. Če bi si lahko ogrel glavo, bi zaspal kot klada in jutri bi šla hitreje od vseh, prispela bi pred ostalimi gauči in ti bi lahko prodal blago do poslednjega kosa.

— Praviš, da bi dal le glavo pod šotor?

— Da, gospodar, le glavo in nič drugega. Saj dobro veš, da je glava najvažnejši del telesa. Človek brez glave je kakor guanako brez dlake. Toda kaj ti o tem pripovedujem? Ti veš tako vse to bolje od mene.

— Prav. Porini glavo pod šotor in poskušaj tako zaspiti.

Guanako je potisnil glavo pod šotor in čez nekaj trenutkov zaspal.

Ob enih ponoči pa se guanako naglo zbudi in istočasno prebudi tudi svojega gospodarja.

— Kaj ti je? Zakaj ne spiš? Celo noč si mi uničil, čez nekaj ur, ko se bo zdanilo, pa se od utrujenosti ne bom mogel postaviti na noge.

— Dragi moj dobri gospodar! Nisem kriv jaz, če se mi je cel vrat sključil od mraza. Dobro veš, da imam dolg vrat in če je ta hladan, tudi ostali del telesa ne more zaspiti. Nisem jaz kriv, če je moj vrat dolg, toda kaj naj storim? Kdo ve, kaj bi se mi zgodilo, če bi imel kratek vrat?

— Ti si prava nadloga! Kaj mene briga sredi noči tvoj vrat!

— Moral bi te brigati! Če ne bom vsaj malo zaspal, bom jutri ves zbit in ne bova mogla...

— Vem, vem. Prvo in prvo: to je danes in ne jutri, ker je polnoč že davno minila. Razen tega pa poznam tvojo zgodbo: če boš ti utrujen, ne bova mogla hitro potovati, če pa ne bova hodila naglo, ne bova prispela pravočasno in mene bodo prehiteli Hose, Arturo, Delgado in potem ne bom mogel prodati blaga. Če pa ne prodam blaga, bo moja žena itd. itd. Nekaj mi povej! Če boš ti potisnil pod šotor svoj vrat, kje bom potem jaz spal?

— Gospodar, tvoj šotor je zelo velik, moj vrat pa ne bo zavzel mnogo prostora. Razen tega pa ti nisi korenjak. Videl boš, da se bova lepo namestila in obema bo udobno...

— Nehaj, prosim te! Daj že vrat pod šotor in ne muči ter ne prebujaj me več. Utrujen sem in rad bi spal vsaj še ta preostali čas, kolikor da je do svitanja.

— Naj te nikar ne skrbi! Miren bom kot mušica in spal bom. Ne pozabi me zbuditi, ko se bo zdanilo.

Ob dveh ponoči občuti gaučo guanakovo glavo na svojem čelu ter ves preplašen vpraša:

— Kaj delaš? Prestrašil si me!

— Nisem te hotel. Temno je, gospodar, zato se nikar ne jezi.

— Zakaj ne spiš?

— Ne morem. Hrbet me boli, zmrznil mi

WILHELM LICHTENBERG

Silvija in njena ljubezen

»Ej, Silvija!«

Srečal sem jo v Hollywoodu. Šla je pod roko z nekim čednim mladeničem. Bila je lepša kot v Evropi. Mladeniča nisem poznal. Predstavila mi ga je s ponosom: »To je Mac Turtle, moj mož.«

»Tvoj mož?« sem začuden vprašal. Pred petimi ali šestimi meseci sem jo bil srečal v Milanu. Takrat še ni bila zaročena ali pa je bila, toda zaročena ni nikoli omenjala.

»Da, že tri mesece vsa poročena. Mar ne poznaš Maca? Mac Turtle, znani skladatelj popevk.«

»Na žalost ne,« sem osramočen zamrmral. Silvija je ogorčeno vzklila: »Kako, ti ne poznaš Macove poslednje popevke: 'Darling, ta tvoj zavihani nos...' Igrajo ga jazz orkestri po vsem svetu. In po radiu jo slišiš: zjutraj, popoldne, zvečer. Dosej so že prodali več kot milijon gramofonskih plošč...«

Tedaj se mi je posvetilo, da sem bil že nekeje slišal ta tango »o nosku«. Medtem je Silvija vsa v zanosu nadaljevala: »Oh, moja poroka z Macom ima svojo zgodovino. Moram ti jo povedati! Prvič sem slišala to melodijo v Mentonu in se zaljubila vanjo. Nisem vedela, kakšen je njen skladatelj: mlad ali star, suh ali debel, pameten ali neumen. Posrečilo se mi je, da sem zvedela, kje živi, in se s prvim letalom odpeljala v Hollywood. Kakor vidiš, imela sem srečo — osvojila sem ga! Kaj praviš k temu?«

Nič nisem rekel. Samo čestital sem ji. Nekako pol leta kasneje sem srečal Silvijo v New Yorku. Šla je, držeč se pod pazduho z madžarskim operetnim skladateljem Gezom Szurmajem. Da, da, to je tisti, ki je skomponiral »Kneginjo golaža«. Sijajen uspeh! Morda se spominjate...?

Po nekaj besedah sem jo vprašal: »Kako pa tvoj mož, Mac iz Hollywooda?«

»Ne omenjaj ga! Ločila sem se!« je odgovorila s prezirom.

»Kako?«

»To je žalostna zgodba.«

»Kar povej, Silvija...«

»Veš, da se nisem zaljubila vanj, temveč v njegov tango »o nosku.«

»Da, to si mi že povedala. In...?«

»In... Lepega dne se je Mac znašel pred sodiščem — zaradi plagiatov! Najbrž si bral o tem. Geza ga je tožil, da je Macov tango »o nosku« plagiat, da, kneginje golaže kot plagiat njegovega foxa iz »Kneginje golaže«. Sleherna nota je ukradena! Brž ko so strokovnjaki izrekli svoje mnenje, ki je bilo za Maca poraz-

je, zato čutilim strašno zboldljaje. Če bom še naprej tako prenočeval, bom dobil še močnejše zboldljaje in potem boš moral ti nositi tovor. Mar misliš, da le vi ljudje trpite zaradi revmatizma?!

— Nikar ne čvekaj! Guanako in revmatizem! Ha, ha, ha! Tisto babnico iz naše vasi, ki ima išijas, njo razumem, toda mlad in močan guanako... Ne, to pa ni mogoče.

— Mogoče. Čisto mogoče!

— Kaj ti pa morem, če te boli hrbet?

— Dovolj mi, da ga strpam v šotor, da se le malo pogrejem. Morda me bo nehal boleti.

— Dobro, daj hrbet pod šotor, toda zares ne vem, kam naj se pomaknem. Tesno je.

Počasi, počasi. Le malo se umakni in vse bo spet v redu. Moj hrbet ni dolg ko vrat. Res je nekoliko širši, toda nekako bo že šlo. Poznaš morda tisti pregovor: »Kjer ljudje niso hudobni, dom ni pretesen?«!

— Nehaj iz neumnosti! To ni dom, temveč čisto navaden mali šotor, pod katerega se lahko vleže le en človek. Strpaj že ta tvoj hrbet in me pusti spati. Ne šali se več in nikar me ne suvaj z glavo. Karamba! Drago mi boš to plačal!

— Bodi brez skrbi, gospodar, ne bom te več budil, pa naj se mi zgodi kakoli. Četudi zmrznem v tej noči.

— Ne budi me, četudi bo izbruhnil vulkan ali pa se bo zemlja podirala!

— Ne bom te zbudil.

Guanako je potisnil v šotor svoj veliki trup in potem zasmrčal. Malo pozneje je zaspal tudi sključil gaučo.

Čez eno uro se je guanako spet zbudil in poskušal prebuditi še gaučo, da bi se lahko pogajal o tem, če lahko potisne pod šotor tudi zadnji del telesa in noge. Gaučo pa je spal kot mrtev in guanako ga ni mogel zbuditi.

Okrog šestih zjutraj sta se zbudila oba in takrat sta lahko videla: gaučo je spal pod milim nebom, guanako pa pod šotorom.

no, sem ga zapustila! Zdaj sem zaročena z Gezo. Kmalu se bova poročila. Kaj praviš ti k temu...?«

Nič nisem rekel. Samo čestital sem ji. Leto dni kasneje sem bil po naključju v Parizu. Na Elizejskih Poljanah sem srečal Silvijo. Bilo je očitno, da se ji mudi. Vprašal sem jo: »Ali si se že poročila z Gezo Szurmajem? Ali je tudi on v Parizu?«

»Ne omenjaj ga! Preketo ime, niti slišati ga več nečem.«

»Kaj! Tudi z njim si se že razšla?«

»Da,« je besno pribila. »Zdaj sem v Parizu in gospodinjim staremu Andreju Delovardu.«

»Ti — pa gospodinja?«

»Da. Gospodinja z dušo in telesom.«

»Pardon. Koliko let ima gospod Delovard?«

»Čez osemdeset. Kaj, še nikoli nisi slišal o Andreju Delovardu?«

»Resnici na ljubo — nikoli.«

»Da. Seveda. Njegova »zvezda« je že zdavnaj zašla. V začetku stoletja pa je bil zelo slaven skladatelj. Veš, kajne da še veš, kako sem se zaljubila v tisto melodijo...«

»Da. V tango »o nosku.«

»Eh, kje neki...«

»Oprosti, v fox iz »Kneginje golaže...«

»Ah, nee! Te melodije ni uglasbil Mac Turtle niti Geza Szurmaj, temveč Andre Delovard. Pred desetimi, ne — pred dvajsetimi leti so po vseh salonih poznali skladbico »V senci jasmína.« Geza in Mac sta to melodijo ukradla Andreju!«

»Na, lepa reč! Kako pa si to dognala?«

»Nekega dne sem listala po starem orume-nem albumu melodij. In v njem me našla popevko »V senci jasmína« avtor pa je Andre Delovard. Bila je to od note do note prav tista melodija, v katero sem se tako zaljubila. Samo vsakokrat je imela drugačen ritem. Povsem razumljivo, takoj sem zapustila Gezo, četudi dva dni pred poroko! Odšla sem v Pariz, da poiščem Delovarda. K sreči je še živ. Bil je osamljen in potreben nege. Ostala sem pri njem, da mu olajšam in olupšam poslednje dni življenja.

Kaj praviš k temu?«

Nič nisem rekel. Čestital sem ji.

Kmalu nato sem srečal Silvijo na Dunaju. Odšel sem na pokopališče da bi poiskal grobnico svojega dobrega prijatelja. Moral sem mimo groba Johanna Straussa. Tam je klečala Silvija in bridko jokala. Nisem se oglašil. Uganil sem, zakaj je zapustila starega Delovarda in zakaj je presunljivo ihtela na grobu Johanna Straussa.

RADIO CELOVEC

I. PROGRAM

Poročila: 5.45, 6.45, 7.45, 12.30, 16.45, 20.00 22.00

Dnevne oddaje (razen nedelje): 5.55 Kmečka oddaja — 6.00 Pestro mešano — 7.55 Gospodarske vesti — 8.15 Jutranji koncert — 9.00 Pozdrav nate (razen sobote in nedelje) — 10.00 Za gospodinjstvo — 11.00 Ljudske viže — 11.45 Oddaja za podeželje — 12.00 Opoldanski zvonovi — 12.40 Deželna poročila — 13.05 Opoldanski koncert — 14.55 Posebej za vas — 16.00 Glasba zale — 17.00 Popoldanski koncert — 18.45 Pestro mešano — 18.55 Lokalne športne novice — 19.30 Odmev časa — 20.10 Deželna poročila.

Sobota, 21. 11.: 8.05 Domači vrt — 14.15 Pozdrav nate 15.30 Križana dakla — 16.00 Iz vseh dolin zveni — 17.15 Veseli delopust z glasbo — 18.00 Kulturni razgledi — 18.25 Kjer pojejo, tam lahko ostaneš — 19.10 Odmev časa — 20.15 Dežela pred Arlbergom — 22.20 Plesna glasba po naročilu.

Nedelja, 22. 11.: 8.05 Kmečka oddaja — 8.15 Nedeljska jutranja oddaja — 9.05 Nekdanji slovišni favoriti popevk — 11.30 Opoldanski koncert s Karlom Panzenbeckom — 13.45 Lušni ljudje so veselje — 14.30 Pozdrav nate — 16.30 Krížem skozi svet, krížem skozi čas — 18.05 Koncert ljudskih pesmi — 19.00 Nedeljski šport — 20.10 Pripravi se na srečanje.

Ponedeljek, 23. 11.: 8.15 Knjige za božično darilo — 15.15 Komorna glasba — 15.45 Korški knjižni kliček — 18.15 Tisk in gospodarstvo — 18.35 Mladinska oddaja — 20.15 Vsakdanji problemi — 20.30 Lušni ljudje so veselje — 21.15 Koncert ljudskih pesmi.

Torek, 24. 11.: 8.00 Zveneti jutranji pozdrav — 15.15 Knjige za božično darilo — 15.30 Ej, ti nori dan — 18.00 Mesec dni deželne politike — 18.15 Iz prve roke — 18.25 Če vprašate mene — 19.00 XY ve vse — 20.15 Novela — 21.05 Pesem za lahko noč.

Sreda, 25. 11.: 8.15 Knjige za božično darilo — 15.30 Dunajski akademski komorni zbor — 15.45 Talna voda, veliko zemeljsko bogastvo — 18.00 Dakle, to ti povem — 18.15 Pomoč vsakdo potrebuje — 18.30 Znanstvena govorilna ura — 20.15 Žena brez sence.

Četrtek, 26. 11.: 8.00 Zveneti jutranji pozdrav — 15.15 Ura pesmi — 15.45 Korški avtorji — 18.20 Oddaja zbornice za kmetijske delavce — 18.35 Mladinska oddaja — 19.00 XY ve vse — 20.15 Podoba Štajerske — 21.20 Zveneti alpska dežela.

Petek, 27. 11.: 8.15 Knjige za božično darilo — 15.15 Komorna glasba — 15.45 Kulturna ogledala — 18.00 Korški visokošolski tedni — 18.35 Kaj pravi industrija — 20.15 Iz skrinje za plažo — 21.00 Pesmi in komorna glasba s Štajerske.

II. PROGRAM

Poročila: 6.00, 7.00, 8.00, 13.00 17.00, 19.00, 22.00, 23.00, 00.00.

Dnevne oddaje (razen nedelje): 5.30 Dobro jutro — 6.10 Z glasbo v dan — 6.40 Jutranja opazovanja — 6.50 Pestro mešano — 7.20 Jutranja glasba — 11.00 Veseli ob enojstih — 11.45 Za avtomobiliste (razen nedelje) — 13.10 Pestro mešano — 14.50 Objave za Avstrijo — 15.00 Šolska oddaja — 16.30 Koncertna ura — 17.10 Kulturne vesti — 17.30 Reporterji med paljo — 18.00 Vsakodnevna glasbena oddaja s plošč — 19.20 Kaj slišimo zvečer — 21.55 Športni komentar.

Sobota, 21. 11.: 8.20 Prosimo, prav prijazno — 9.30 Badite čisto tiho — 13.20 Odmev iz Avstrije — 13.55 Pet minut agrarne politike — 14.40 Tehnični razgledi — 15.40 Reporterji na poti — 16.00 Za delovno ženo — 17.10 Iz parlamenta — 17.25 Avstrijska hii-parada — 19.10 Oddaja vicekanclerja — 19.30 Velika šansa — 20.15 Župan, slušna igra.

Nedelja, 22. 11.: 8.15 Kaj je novega? — 10.00 Tedensko ogledalo domačega tiska — 13.20 Za avtomobiliste — 14.30 Dramatizirana nedeljska pripovedka — 15.40 Jesenske viže in pesmi ob preji — 17.05 Inozemski tisk ob koncu tedna — 18.00 Mednarodna radijska univerza — 19.10 Teden dni svetovnih dogajanj — 19.45 Pred enim letom je bil umorjen Kennedy — 21.15 Cezar Franc Jozef in njegov čas.

Ponedeljek, 23. 11.: 8.10 Prosimo, prav prijazno — 9.35 Iz stvaritev velikih mojstrov — 15.00 Glasba Evrope kol duhovna enota — 15.30 Zabavna glasba iz Kanade — 16.00 Otroška ura — 17.15 Brali smo za vas — 17.40 Oddaja za ženo — 19.30 Večerni koncert — 20.30 Ovarimo o knjigah — 21.00 Nemško cesarstvo pod Viljemom II.

Torek, 24. 11.: 8.20 Da, to je moja melodija — 9.35 Iz stvaritev velikih mojstrov — 14.35 Pisma ljubezni — 16.00 Esaj iz našega časa — 17.15 Znanje za vse — 19.30 Poleti z nami — 20.30 Obisk pri Niku Dostolu — 21.00 Francija na predvečer prve svetovne vojne.

Sreda, 25. 11.: 8.10 Prosimo, prav prijazno — 9.05 Na okrajnem glavarstvu — 13.30 Za prijatelja opere — 15.30 Igra v slogu — 16.00 S pogledom na Evropo — 17.15 Iz raziskovalnega dela naših visokih šol — 17.40 Domači zdravnik — 19.30 Vseh deval — 21.00 Anglija na predvečer prve svetovne vojne.

Četrtek, 26. 11.: 8.10 Z veselo igr — 9.35 Iz stvaritev velikih mojstrov — 13.30 Orkestralni koncert — 14.35 Predlagan za Nobelovo nagrado — 15.30 Mali dunajski radijski orkester — 16.00 O ureditvi prostega časa mladine — 17.15 Raziskovalci v gosteh — 17.40 Oddaja za ženo — 19.30 Koncert po željah iz spominov — 21.00 Rusija na predvečer prve svetovne vojne.

SPORTNI VESTNIK

HOKEJ NA LEDU

Za celovški in sploh avstrijski hokej na ledu, ki je bil po zadnjih uspehih že kar nekoliko preveč gotov zmage, se je zadnji teden končal s precejšnjim razočaranjem. Najprej je celovško moštvo KAC gostovalo na Jesenih, kjer je igralo proti jugoslovanski državni reprezentanci, v nedeljo pa so Jugoslavlani nastopili proti avstrijski državni reprezentanci v Grazu, kjer je bila otvoritev novega umetnega drsališča.

V zadnjih letih je bila jugoslovanska ekipa za Celovčane vedno nasprotnik, s katerim so se šli zabavati igrati »mačke in miši«. Verjetno so podobno zabavo pričakovali tudi tokrat, toda »miš« je pokazala zobe »mački« in KAC je lahko zadovoljen, da se je vračal le s porazom 3:6. Jugoslovanski hokejisti so namreč napravili velik korak naprej in so jih za resnega nasprotnika priznali celo v Celovcu, kjer so po bridkem jeseniškem razočaranju soglasno ugotovili, da ima tudi avstrijska državna reprezentanca proti Jugoslaviji le malo izgledov. Napovedi so se uresničile in v nedeljo je v Grazu slavila Jugoslavija zmago 3:1 nad Avstrijo.

ROKOMET

V okviru tekmovalnega za evropski rokometni pokal sta bili na Dunaju odigrani tekmi med Dunajem in Zagrebom, in sicer sta si pri moških stala nasproti dunajski Rapid in zagrebški Medveščak, pri ženskah pa dunajska Danubia in zagrebška Lokomotiva.

Jugoslavlani so v obeh srečanjih veljali za očitna favorita in so pričakovanja tudi v polni meri izpolnili. Pri moških so šli Zagrebčani takoj v napad in so že po petnajstih minutah vodili s 7:1, vendar je Dunajčanom uspelo, da so ob koncu prvega polčasa vodili 9:8; končno pa se je tekma končala s rezultatom 18:14 za goste iz Zagreba, pri katerih je Zagmešter sam dosegel 10 zadetkov. Pri ženskah je bila igra v začetku bolj izenačena in so jugoslovanske v prvem polčasu vodile le 3:1, toda v zadnjem delu tekme so pokazale svojo premoč in zmagale prepričljivo 9:2.

SLOVENSKE ODDAJE

Sobota, 21. 11.: 9.00 Od pesmi do pesmi, od srca do srca.

Nedelja, 22. 11.: 7.30 Duhovni nagovor — 5 pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo.

Ponedeljek, 23. 11.: 14.15 Poročila, objave, pregled sporeda — Pesem mladih ljudi — 10 minut za športnike — 18.00 Za naše mlade poslušalce.

Torek, 24. 11.: 14.15 Poročila, objave — Za našo vas.

Sreda, 25. 11.: 14.15 Poročila, objave — Za našo vas.

Četrtek, 26. 11.: 14.15 Poročila, objave — Izvlečki z mednarodnega tekmovanja pevskih zborov v Spitalu ob Dravi.

Petek, 27. 11.: 14.15 Poročila, objave — Od petka do petka po naših krajih in pri naših ljudeh — Z gledališkega odra in galerijskih sten.

RADIO LJUBLJANA

oddaja na srednjem valu 327,1 — 257 — 212,4 — 202 m UKV frekvence 88,5 — 92,9 — 94,1 — 90,5 — 97,9 MHz Poročila: 5.15, 6.00, 7.00, 8.00, 10.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 17.00, 18.00, 22.00, 23.00, 24.00.

Dnevne oddaje (razen nedelje): 5.00 Dobro jutro — 11.00 Za avtomobiliste — 12.05 Kmetijska oddaja — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Priporočaja vam — 15.00 Popoldanski radijski dnevnik — 16.00 Vsa dan za vas — 18.00 Aktualnosti doma in po svetu — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Večerni radijski dnevnik.

Sobota, 21. 11.: 8.05 Pajo Korški akademski oklet — 9.25 Mladi glasbeniki — 12.30 Ljubici — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.30 Mešani, moški in ženski zbor ter oklet Tehnične srednje šole — 17.35 Pesmi in plesi iz Jugoslavije — 18.45 S knjižnega trga — 20.00 Mladinska oddaja — 21.00 Zaplešite z nami — 22.10 Oddaja za našo izseljenca.

Nedelja, 22. 11.: 7.55 Neuklonljivi, mladinska radijska igra — 9.05 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 10.00 Se pomnite, tovariši — 11.40 Nedeljska reportaža — 12.05 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 13.30 Za našo vas — 13.50 Pred domačo hišo — 14.00 Nedeljski operni koncert — 15.05 Danes popoldne — 18.30 Melodije za nedeljsko popoldne — 20.00 Naš nedeljski sestanek.

Ponedeljek, 23. 11.: 8.55 Za mlade radovedneže — 9.25 Iz narodne zakladnice — 10.35 Naš podlistek — 12.15 Pred domačo hišo — 14.05 S polji po Španiji — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.30 Skladbe Vasilija Mirka in Zorka Prelovca — 17.05 Iz opernega sveta — 18.45 Svet tehnike — 20.00 Slovenski izvajalci s slovenskimi melodijami — 20.20 Glasba in poezije.

Torek, 24. 11.: 8.05 Kvintet bratov Avsenik — 9.25 Dueti iz Mozartovih oper — 12.15 Nekaj slovenske vokalno-instrumentalne glasbe — 14.15 V rajstno mesto naše republike — 15.30 V turek nasvidenje — 17.05 Koncert po željah poslušalcev — 18.45 Na mednarodnih križpotjih — 20.20 Solina, radijska igra — 21.20 Srečadnji večer.

Sreda, 25. 11.: 8.05 Glasbena malineja — 8.55 Pisani svet zgodbi in pravljici — 10.45 Clovek in zdravje — 12.15 Trio Avgusta Stanka — 14.35 Kaj in kako pajo mladi pevci — 15.30 Slovenske narodne v priredbi Danila Bučarja — 17.05 Ob 250-letnici rojstva Christopha Willibalda Glucka — 18.45 Naš razgovor — 20.00 Koncert učiteljskega pevskega zbora Emil Adamič — 20.40 Manon Lescaut, opera.

Četrtek, 26. 11.: 8.05 Jutranja glasbena srečanja — 9.25 Glasbeni vedež — 12.30 Delovni kolektivni delovnim ljudem — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.40 Literarni sprehod — 17.05 Turistična oddaja — 18.45

KEGLJANJE

Kegljaški reprezentanci okraja Maribor in avstrijske Štajerske sta v Mariboru odigrali povratno tekmo, pri kateri so domačini zmagali tako v moški kakor tudi v ženski ekipi. Mariborska moška ekipa je dosegla 5213 kegljev proti 4884, kolikor jih je doseglo štajersko moštvo; pri ženskah pa so Mariborčanke zmagale z rezultatom 2350:2251. Skupna zmaga mariborskega okraja nad avstrijsko Štajersko znaša torej 7563:7135.

Najboljši tekmovalci je bil Mariborčan Steržaj (svetovni rekord in evropski prvak), ki je dosegel 915 kegljev, medtem ko je najboljši avstrijski tekmovalci Maritsch zabeležil 867 zadetkov. Pri ženskih ekipah je bila razlika med najboljšima tekmovalkama nekoliko manjša: Kokol (Maribor) 412 in Pinter (Štajerska) 407.

Dežela stoletnikov

V Ukrajini je 38.000 ljudi, starih nad 90 let, med njimi pa 2405 takih, ki imajo za seboj že 100 in več let življenja. Med starimi ljudmi, zlasti med stoletniki, je trikrat več žensk kot moških. Kot enega glavnih razlogov za to razliko — vsaj na podlagi dosedanjih raziskav — omenjajo znanstveniki dejstvo, da velika večina žensk ne kadi.

Skoraj tretjina teh starih ljudi se veseli razmeroma trdnega zdravja. Večina marljivo pomaga pri domačih opravilih in v glavnem ne tožijo zaradi visoke starosti. Med njimi je največ kmečkih ljudi, malone vsi (98 odstotkov) pa so ali so bili poročeni; dobra polovica je takih, ki so imeli veliko otrok.

Na posebni kliniki, ki so jo odprli pri inštitutu za gerontologijo in patologijo v Kijevu, je 60 starih ljudi, na katerih skušajo znanstveniki raziskati pogoje za dolgo življenje in ugotoviti glavne vzroke prezgodnjega staranja.

Jezikovni pogovori — 20.00 Četrtek večer domačih pesmi in napevov — 21.00 Lirika skozi čas — 22.10 Plesna glasba.

Petek, 27. 11.: 8.05 Jutranji divertimento — 8.55 Pionirski tednik — 10.35 Novo na knjižni polici — 12.15 Nekaj narodnih k pozdravu pred Dnevom republike — 14.35 Igra klavirski duo Anne Bakowski — 15.45 Novo v znanosti — 17.05 Petkov simfonični koncert — 18.15 Revija naših pevcev zabavnih melodij — 20.30 Tedenski zunanepolitični pregled — 21.15 Oddaja o morju in pomorščakih — 22.10 Za ljubitelja jazza.

RADIO TRST

Sobota, 21. 11.: 12.15 Znanj sodobniki — 15.00 Za avtomobiliste — 15.30 Prazna hiša, veseloliga — 18.00 Radijska univerza — 19.15 Družinski obzornik — 20.20 Teden v Italiji — 21.00 Vabilo na ples.

Ta teden vam priporočamo:

Miklavž kupuje darila

Najlepše darilo za vašega otroka je dobra slovenska knjiga. Zato objavljamo majhen izbor iz bogate zaloge knjig za otroke in mladino.

- Edmondo de Amicis: **SRCE**, zgodba šolskega leta, 224 str., br. 16 šil.
- Hans Christian Andersen: **SNEŽNA KRALJICA** in druge pravljice, 304 str., ilustr., ppl. 29 šil.
- J. Augusta: **LOVCI JAMSKIH MEDVEDOV**, zgodba iz najstarejše zgodovine človeka, 238 str., ilustr., ppl. 15 šil.
- France Bevk: **ZACUDENE OČI**, otroški pomini pisatelja, 80 str., ppl. 7 šil.
- Karl Bruckner: **VRABČJE MOŠTVO**, zgodba o predmestnih otrocih, 176 str., ilustr., ppl. 28 šil.
- Carlo Collodi: **OSTRŽEK**, čudovite prigode lesene lutke, 192 str., ilustr. in slik. priloge, ppl. 32 šil.
- Oskar Hudales: **FATA MORGANA**, zgodbe o osvajalcih sveta, 176 str., zemljevidi, kart. 28 šil.
- Anton Ingolič: **TAJNO DRUŠTVO PGC**, vesela zgodba o prvošolčkih, 180 str., ilustr., ppl. 21 šil.
- Eric Knight: **LASSIE SE VRAČA**, zgodba o psu, 176 str., ilustr., ppl. 15 šil.
- Pavel Kunauer: **NEIZPROSNI SEVER**, zapiski o ekspediciji na Antiko, 144 str., ilustr., br. 21 šil.
- Astrid Lindgren: **PIKA NOGAVIČKA**, pravljici roman o deklci, ki se ji izpolnijo vse želje, 272 str., ilustr., ppl. 32 šil.
- Hugh Lofting: **CIRKUŠKI VOZ** doktorja Dolittle, zgodbe o ljubezni do živali, 240 str., ilustr. kart. 26 šil.
- Bogomir Magajna: **V DEŽELI PRAVLJIC IN SANJ**, 200 str., in slik. priloge, ppl. 29 šil.
- Karl May: **ZAKLAD PRI SREBRNEM JEZERU**, tri knjige skupaj 320 str., pl. 52 šil.
- **MOJCA BERE**, berilo za dvojezične ljudske šole, 104 str., ilustr., br. 12 šil.
- **PESMI ZA OTROKE**, zbirka otroških pesmic priljubljenih slovenskih pesnikov, 112 str., ilustr., kart. 39 šil.
- Aleksej Tolstoj: **ZLATI KLJUČEK** ali Buratinove dogodivščine, 120 str., ilustr., ppl. 20 šil.
- Venceslav Winkler **MLADEC DRAGOŽIT**, zgodovinska povest za mladino, 136 str., ilustr., ppl. 5 šil.
- **MLADI VEDEŽ**, leksikon za otroke in mladino, 164 str., velikega formata, večbarvne ilustracije, ppl. 96 šil.

»Naša knjiga«, Celovec, Wulfengasse

Nedelja, 22. 11.: 9.00 Kmetijska oddaja — 11.15 Oddaja za najmlajše — 13.00 Kdo, kdaj, zakaj — 15.45 Pevski zbori Furlanije-Juljske krajine — 20.30 Iz slovenske folklore.

Ponedeljek, 23. 11.: 11.45 Italijanski akvarel — 18.00 Znanstveni leksikon — 18.30 Naši mladi solisti — 20.30 Pikova dama, opera.

Torek, 24. 11.: 12.15 Pomenek s poslušalkami — 19.15 Pisani balončki — 21.30 Slovenske novele 19. stoletja.

Sreda, 25. 11.: 12.15 Padobe iz narave — 13.30 Prijetna srečanja — 19.15 Higiena in zdravje.

Četrtek, 26. 11.: 12.15 V Trstu pred 100 leti — 18.00 Italijanci v radiu — 20.30 Mesec, drama.

Petek, 27. 11.: 12.15 Pomenek s poslušalkami — 19.15 Poglavlja iz zgodovine slovenske književnosti — 20.30 Gospodarstvo in delo.

TELEVIZIJA

AVSTRIJA

Sobota, 21. 11.: 17.00 Mala balerina — 18.00 Vse risbe mesta — 18.10 Sirom Sahare — 18.33 Kaj vidimo novega? — 19.30 Cas v sliki — 20.15 Eden bo zmagal.

Nedelja, 22. 11.: 17.00 Svet mladine — 17.30 Od Montreauxa v Chicago — 17.55 Fury, zgodba konja — 18.20 Knjižni kliček — 19.00 Sedem dni svetovnih dogajanj — 19.30 Mladinski slog — 20.15 In pekeli, Izabela?

Ponedeljek, 23. 11.: 18.33 Tečaj francoščine — 19.00 Aktualni šport — 19.30 Cas v sliki — 20.10 Maigret in plesalka Arlette — 21.05 Športno omizje.

Torek, 24. 11.: 18.33 Tečaj angleščine — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Cas v sliki — 20.10 Enaindvajset — 21.00 Horizonli.

Sreda, 25. 11.: 11.00 Horizonli — 19.55 Maigret in plesalka Arlette — 17.00 Pavlihove pustolovščine — 17.45 Za oroke — 18.00 Športni ABC — 18.33 Tečaj francoščine — 19.00 Pustolovščine packe — 19.30 Cas v sliki — 20.15 Kdo smrt — 21.00 Ključni do raja.

Četrtek, 26. 11.: 11.00 Zvok iz človeške roke — 12.00 Pot k drugim planetom — 18.33 Tečaj angleščine — 19.00 Športni kaledoskop — 19.30 Cas v sliki — 20.10 Od živali do živali — 20.40 Luisillo in njegova španska gledališče — 22.20 Inozemski odmev.

Petek, 27. 11.: 11.00 Od živali do živali — 11.30 Luisillo in njegova španska gledališče — 18.33 Nova za ženo — 19.00 Televizijska kuhinja — 9.30 Cas v sliki — 20.10 Hiša osвете — 21.50 Pot k pravilni izbiri poklica.

JUGOSLAVIJA

Sobota, 21. 11.: 17.40 Filmi za otroke — 18.05 Glasbeni odmevi — 19.30 Vsako soboto — 20.40 Sprehod skozi čas — 21.20 Medajloni — 22.00 Dick Powell vam predstavlja.

Nedelja, 22. 11.: 9.30 Gozdni čuvaji — 10.00 Kmetijska oddaja — 14.30 Nagomet Jugoslavija : Sovjetska zveza — 18.00 Mladinski TV klub — 20.45 Da ali ne? — 21.45 Poročila.

Ponedeljek, 23. 11.: 11.40 Koplji pod brezo, televizijska igra — 16.40 Ruščina — 17.10 Angleščina — 18.10 Risanke — 18.45 Kuharski nasveti — 19.45 Tedenski športni pregled — 20.00 Dnevnik — 20.40 Tonkina edina ljubzen — 21.40 Naš teleobjektiv.

Sreda, 25. 11.: 17.10 Učimo se angleščine — 17.40 Risanke — 17.40 Angleščina — 17.40 Mendov spored — 18.45 Pa Jugoslaviji — 19.15 Melodija za eno kamero — 20.00 Dnevnik — 20.40 Ekran na ekranu — 21.30 Kaledoskop.

Četrtek, 26. 11.: 10.00 TV v šoli — 17.40 Ruščina — 17.40 Angleščina — 17.40 Mendov spored — 18.45 Pa Jugoslaviji — 19.15 Melodija za eno kamero — 20.00 Dnevnik — 20.40 Ekran na ekranu — 21.30 Kaledoskop.

Petek, 27. 11.: 17.10 Učimo se angleščine — 18.10 Skrinjica pripoveduje — 18.45 Rdeči signal — 19.15 Korški oklet — 20.00 Dnevnik — 20.30 Triglavske strmine — 22.00 Obzornik.

RADIO PROGRAM

Petek, 27. 11.: 8.10 Prosimo, prav prijazno — 9.05 Grad Porcia v Spitalu ob Dravi — 13.30 Za prijatelja opere — 15.30 Orkester Louis Voss — 16.00 Otroška ura — 17.15 Znanje za vse — 19.30 Samotna pol, slušna igra — 21.25 Ekumenski koncil — 22.15 Z nabiralnika za priložbe.

Izredno močan padec cen za pralne stroje in sesalce pri podjetju za elektrotehniko

ing. A. Schlapper
v št. Jakobu v Rožu

HOOVER - proizvodi so izvrstni v kakovosti in senzacionalni v ceni.

Neobvezna predvajanja ob vsakem času